

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

Název diplomové práce:

Rozhodování sporů v mořském právu

Vypracoval: David Pavlíček

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Jan Ondřej, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „Rozhodování sporů v mořském právu“ jsem vypracoval samostatně. Použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze dne 10.1.2006

Podpis

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce panu Doc. JUDr. Janu Ondřejovi, CSc. za cenné rady, odborné vedení a vstřícný přístup.

1 Obsah

1	OBSAH	1
2	ÚVOD	3
3	HISTORICKÝ VÝVOJ MOŘSKÉHO PRÁVA A PRÁVNÍ ÚPRAVY ŘEŠENÍ SPORŮ V MOŘSKÉM PRÁVU	5
4	CHARAKTERISTIKA ŘEŠENÍ SPORŮ V MOŘSKÉM PRÁVU – VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ	8
5	OBLIGATORNÍ SOUDNÍ METODY ŘEŠENÍ SPORŮ	10
5.1	MEZINÁRODNÍ TRIBUNÁL PRO MOŘSKÉ PRÁVO	10
5.1.1	Složení Tribunálu	10
5.1.2	Organizace Tribunálu	12
5.1.3	Řízení před Tribunálem	13
5.1.4	Použitelné právo	23
5.1.5	Rozhodnutí ve věci M/V „Saiga“	24
5.2	ROZHODČÍ TRIBUNÁLY PRO MOŘSKÉ PRÁVO	26
5.2.1	Rozhodčí tribunál pro spory o výklad a aplikaci mořského práva obecně	26
5.2.2	Zvláštní rozhodčí tribunály	27
5.3	MEZINÁRODNÍ SOUDNÍ DVŮR OSN	29
6	PŘÍSLUŠNOST	30
6.1	ŘEŠENÍ SPORŮ TÝKAJÍCÍCH SE VÝKONU SVRCHOVANÝCH PRÁV POBŘEŽNÍCH STÁTŮ VE VÝLUČNÉ EKONOMICKÉ ZÓNĚ – VÝJIMKY DLE ČL. 297 ÚMLUVY	30
6.1.1	Urovnání sporů týkajících se výkonu svrchovaných práv na živé zdroje výlučné ekonomické zóny	33
6.1.2	Urovnání sporů ve věcech mořského vědeckého výzkumu ve výlučné ekonomické zóně	35
6.1.3	Řešení sporů týkajících se výkonu svobod volného moře ve výlučné ekonomické zóně	36

6.2	PŘÍPUSTNÉ VÝHRADY K SYSTÉMU ŘEŠENÍ SPORŮ - FAKULTATIVNÍ VÝJIMKY DLE ČLÁNKU 298 ÚMLUVY.....	38
6.2.1	Spory ve věcech delimitace.....	38
6.2.2	„Military activities“-klausule.....	43
6.2.3	Výkon funkcí Rady bezpečnosti OSN	43
7	ŘEŠENÍ SPORŮ TÝKAJÍCÍCH SE MOŘSKÉHO DNA	45
7.1	PRÁVNÍ REŽIM OBLASTI.....	45
7.2	MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRO MOŘSKÉ DNO	46
7.3	KOMORA PRO SPORY TÝKAJÍCÍ SE MOŘSKÉHO DNA	47
7.3.1	Jurisdikce Komory pro spory týkající se mořského dna.....	48
8	ZÁVĚR	53
	POZNÁMKY	54
	POUŽITÁ LITERATURA	66

2 Úvod

Světový oceán pokrývá 71 procent povrchu zeměkoule. Je nejdůležitějším zdrojem potravin, bohatou zásobnicí nerostných zdrojů. Moři a oceány vedou hlavní cesty, které zajišťují spojení mezi zeměmi a kontinenty. Přibližně 80 procent světového obchodu připadá na námořní přepravu.

V těchto prostorách se střetávají ekonomické, politické, strategické a společenské zájmy různých států a pro předcházení konfliktů je nutno otázky spojené s užíváním moře právně regulovat. Těmito problémy se zabývá mezinárodní mořské právo jako součást obecného mezinárodního práva, které lze definovat jako souhrn zásad a pravidel mezinárodního práva, jimiž se řídí vztahy mezi státy při užívání moří a oceánů, jakož i s nimi souvisejících prostorů.

Základním instrumentem upravujícím chování státu v těchto prostorech je Úmluva OSN o mořském právu z roku 1982. Tato Úmluva představuje nejen směrnice pro činnost států a dalších mezinárodních jednotek v jednotlivých mořských prostorech, ale je i jednou z mála obecných mezinárodních úmluv, které ukládají smluvním stranám přijmout obligatorní jurisdikci pro spory týkající se výkladu nebo použití jejich ustanovení. Pro mezinárodní právo je charakteristické, že se spory urovnávají diplomatickým jednáním a mohou být předloženy nestrannému arbitrážnímu či soudnímu orgánu jen na základě předem sjednané smlouvy. Uzavření Úmluvy, která obsahuje obligatorní soustavu řešení sporů pro tuto oblast, byla významnou odchylkou od stávajících norem mezinárodního práva a politiky.

Charakteristice řešení sporů v mořském právu je věnována tato práce.

Nejprve v ní podávám historický vývoj mořského práva včetně výkladu vývoje právní úpravy řešení sporů. V následující kapitole se snažím vymezit základní znaky systému řešení sporů

v mořském právu. Na ni navazuje rozbor řízení před Soudním tribunálem pro mořské právo, Mezinárodním soudním dvorem a arbitrážními tribunály předvídanými Úmluvou. Tato kapitola je dále doplněna o konkrétní rozhodnutí vydaná Tribunálem pro mořské právo. V kapitole 5 rozebírám příslušnost soudních orgánů předvídaných Úmluvou včetně čl. 297 a 298 Úmluvy, které upravují urovnání sporů týkajících se svobody plavby, přeletu, kladení podmořských kabelů a potrubí; ochrany a uchování mořského prostředí; rybolovu; mořského vědeckého výzkumu; delimitace mořských oblastí; a konečně vojenských činností v moři a spory, v nichž Rada bezpečnosti vykonává své funkce svěřené jí Chartou OSN. V poslední kapitole se zabývám způsoby řešení sporů týkajících se činnosti v oblasti mořského dna za hranicemi ekonomických zón a kontinentálního šelfu.

Jedním z cílů diplomové práce bylo prokázat, že problematika mořského práva a řešení sporů v této oblasti není pro Českou republiku žádným vedlejším či odlehlým tématem. Bez jeho znalosti nelze pochopit mezinárodní právo v jeho komplexnosti, návaznostech a souvislostech. Principy mořského práva mají interaktivní charakter, vztah k základním normám mezinárodního práva z jiných oblastí jeho působnosti, z nichž vycházejí a zpětně je ovlivňují.

Z tohoto pojetí vycházelo i mé rozhodnutí o volbě tématu diplomové práce.

3 Historický vývoj mořského práva a právní úpravy řešení sporů v mořském právu

Mořské právo se po staletí vyvíjelo převážně jako **obyčejové právo**, jehož podobu ovlivňovala zejména praxe předních námořních států. K utváření jeho institutů přispívaly dále mezinárodní smlouvy uzavírané mezi těmito státy a rovněž judikatura soudů, které v jednotlivých státech řešily spory mořského práva.

Ke kodifikaci mořského práva došlo na **I. konferenci OSN o mořském právu**, konané v Ženevě ve dnech 24. února až 29. dubna 1958. Tato konference skončila přijetím čtyř úmluv (Úmluvy o pobřežních vodách a pásmu přilehlém, Úmluvy o volném moři, Úmluvy o rybolovu a ochraně biologického bohatství volného moře a Úmluvy o pevninské mělčině), **Protokolu o fakultativním podpisu úpravy obligatorního řešení sporů**, a devíti rezolucí.¹

Z uvedených úmluv obsahovala pouze Úmluva o rybolovu úpravu řešení sporů. Spory týkající se rybolovu a zachování biologického bohatství moře měly být předkládány zvláštní komisi, jejíž rozhodnutí byla pro zúčastněné strany závazná.² Fakultativní protokol o obligatorním řešení sporů obsahoval sedm článků. Smluvní státy se v něm zavázaly podrobit se jurisdikci Mezinárodního soudního dvora pro spory týkající se „výkladu nebo použití Ženevských úmluv“³.

Ženevské kodifikační snahy se však nesetkaly s takovou odezvou mezi státy, jaká byla očekávána, a těmto úmluvám se nedostalo obecného přijetí. Poměrně největšího počtu smluvních stran dosáhla Úmluva o volném moři, kterou do roku 1970 ratifikovalo 77 států. Naproti tomu Úmluvu o pobřežním moři a přilehlém pásmu ratifikovalo v téže době pouze 36 států, Úmluvu o pevninské mělčině 39 států a Úmluvu o rybolovu a zachování živých zdrojů moře dokonce jen 27 států.⁴ Fakultativní protokol o obligatorním řešení sporů ratifikovalo 37 států a Dvůr jej nikdy neaplikoval.⁵ ČSSR podepsala

a ratifikovala tři z těchto čtyř úmluv, a to Úmluvu o pobřežních vodách a pásmu přilehlém (viz č. 101/1965 Sb.), Úmluvu o volném moři (viz. č. 92/1964 Sb.) a Úmluvu o pevninské mělčině (viz č. 144/1964 Sb.).

Ženevská kodifikace v podstatě zakotvila tradiční zásady mořského práva a zachovala rozdělení světového oceánu na moře pobřežní a moře volné pouze s drobnými změnami pro právní režim pevninské mělčiny. Proti Ženevským úmluvám zůstala od počátku v opozici značná část států Latinské Ameriky, zejména státy Pacifické oblasti, které od padesátých let jednostranně uplatňovaly své dalekosáhlé požadavky na svrchovanost a výlučná práva nad širokými pruhy moře přiléhajícího k jejich pobřeží.⁶

Na konferenci se nepodařilo dohodnout některé důležité otázky, např. maximální šířku pobřežního moře, nebyla jednoznačně stanovena vnější hranice kontinentálního šelfu, nebyly vyřešeny otázky týkající se souostrovních států, nebylo upraveno využívání mořského dna pod volným mořem, nepodařilo se vytvořit soustavu řešení sporů mezi smluvními stranami.

II. konference OSN o mořském právu, která se konala ve dnech 17. března až 26. dubna 1960 rovněž v Ženevě, se zabývala pouze dvěma otázkami, a to šíří pobřežního moře a hranicemi rybolovných zón, aniž v kterékoliv z nich dospěla k nějakému řešení.⁷

Potřeba vyřešit nevyjasněné otázky, technický rozvoj umožňující využívat další části moře a mořského dna a rovněž vznik celé řady nových rozvojových států, které uplatňovaly své zájmy a které nebyly v Ženevských úmluvách zohledněny, vedly ke svolání **III. konference OSN o mořském právu**. Konference se konala v letech 1973 až 1982 a jejím výsledkem bylo přijetí **Úmluvy OSN o mořském právu** v r. 1982 (dále jen Úmluva).

Tato Úmluva obsahuje komplexní úpravu právního režimu moře včetně **komplexní soustavy řešení sporů** mezi smluvními stranami této Úmluvy týkající se výkladu a používání jejich ustanovení.

Je považována za hlavní mezinárodní instrument v mořském právu. Rozvíjí a doplňuje úpravu obsaženou v Ženevských úmluvách a provádí nové rozdělení mořských oblastí, které se spravují jednotlivými rozdílnými režimy, přičemž všechny tyto režimy dotváří. Platnosti nabyla teprve v roce 1994, dvanáct měsíců po uložení 60. ratifikační listiny, jak to ukládá čl. 308 Úmluvy. V České republice vstoupila Úmluva v platnost 21. července 1996 (viz. č. 240/1996 Sb.). Kromě států, které ji ratifikovaly¹ a pro které je Úmluva závazná vzhledem k obecně uznávané zásadě poctivého dodržování smluv, je řada institutů Úmluvy uznávána ostatními státy jako součást obyčejového mezinárodního práva. Samotná Úmluva řeší otázku vztahu k jiným úmluvám a mezinárodním dohodám v čl. 311. Odstavec 1 tohoto článku výslovně uvádí, že „tato Úmluva má přednost před Ženevskými úmluvami o mořském právu z 29. dubna 1958“. Obecně platí, že řešení otázek týkajících se téhož předmětu, který je upraven v několika po sobě uzavřených smlouvách, se řídí zásadami upravenými ve Vídeňské úmluvě o smluvním právu z roku 1969.

Ustanovení Úmluvy OSN týkající se Oblasti byla doplněna **Dohodou o provádění Části XI.** z roku 1994, která umožnila překlenutí rozporů mezi zájmy vyspělých námořních států a rozvojovými zeměmi, jež trvaly i po sjednání této Úmluvy, a vedla k nabytí platnosti této rozsáhlé kodifikace mořského práva. Smluvní stranou této dohody je i ČR (viz. č. 241/1996 Sb.).

Tato práce si neklade za cíl vyjmenovat veškeré instituty, které se týkají mořské činnosti, nýbrž pouze upozornit na hlavní právní úpravu rozhodování sporů v mořském právu. Podrobnějšímu rozboru institutů a zásad soustavy řešení sporů v mořském právu jsou věnovány následující kapitoly.

¹ K 20. září 2005 měla Úmluva 149 smluvních stran.

4 Charakteristika řešení sporů v mořském právu - všeobecná ustanovení

Úmluva o mořském právu z roku 1982 obsahuje komplexní soustavu řešení sporů mezi smluvními stranami této Úmluvy týkající se výkladu a používání jejích ustanovení. Tato soustava je rámcově **upravena** ve vlastním textu Úmluvy v Části XV (Urovnávání sporů), zatímco její nejdůležitější prostředky jsou podrobněji stanoveny ve čtyřech přílohách Úmluvy, které ovšem tvoří nedílnou součást Úmluvy. Přílohy jsou zaměřeny na smírčí řízení (Příloha V), Statut Mezinárodního tribunálu pro mořské právo (Příloha VI), arbitráž (Příloha VII) a zvláštní arbitráž (Příloha VIII).

Úmluva vytváří **uzavřenou soustavu pokojného řešení sporů**, která vychází z práva volby jakéhokoli pokojného prostředku uvedeného v článku 33 odst. 1 Charty OSNⁱⁱ a umožňuje řešit spory nejprve přátelskými formami. Úmluva upřednostňuje smírčí řízení⁸ a uzavírání univerzálních, oblastních nebo dvoustranných dohod o předložení sporu k řízení, jehož výsledkem je závazné rozhodnutí⁹. Jako příklad lze uvést Smlouvu o Evropském hospodářském společenství, podle níž spory týkající se rybolovu, které vzniknou mezi členskými státy, budou předkládány Evropskému soudnímu dvoru.¹⁰

Státy v Úmluvě přijaly závazek urovnávat spory týkající se výkladu nebo použití Úmluvy mírovými prostředky v **souladu s článkem 2 odst. 3 Charty OSN**. To má dvojí účinek. Jednak se rozšiřují povinnosti uložené Chartou OSN i na její případné nečleny, pokud tyto státy přistoupily k Úmluvě, a jednak se státy zavázaly, že spory týkající se Úmluvy budou urovnávány právními prostředky.¹¹

ⁱⁱ Těmito pokojnými prostředky jsou vyjednávání, šetření, zprostředkování, smírčí, rozhodčí nebo soudní řízení, použití orgánů a ujednání.

Jestliže by se však nepodařilo těmito prostředky spor vyřešit, je možné jej předložit na žádost kterékoliv strany ve sporu některému ze čtyř v Úmluvě předvídaných soudních orgánů, takže celá soustava ústí **v obligatorních soudních metodách řešení sporů.**¹² Těmito orgány jsou Mezinárodní tribunál pro mořské právo, Mezinárodní soudní dvůr OSN, Rozhodčí tribunál pro mořské právo vytvořený podle Přílohy VII a zvláštní arbitrážní tribunál ustavený v souladu s Přílohou VIII.

Smluvní státy si mohou zvolit písemným **prohlášením** jeden nebo více z těchto prostředků řešení sporů při podpisu, ratifikaci či jinak vyjádřeném souhlasu s Úmluvou, přičemž jejich spor by mohl být předložen pouze obecnému rozhodčímu tribunálu, pokud by nepřijaly stejný způsob řešení sporů.¹³

Sporné strany se však mohou kdykoliv dohodnout na urovnání sporu jakýmkoliv pokojným prostředkem podle jejich volby a vyloučit tak projednání sporu před zmíněnými soudními orgány.¹⁴

Mezinárodní soudní dvůr, Tribunál i rozhodčí tribunály jsou tedy příslušnými rozhodovat jakýkoli spor týkající se výkladu nebo použití Úmluvy bez ohledu na předmět uplatňovaného nároku. Smluvní stát však může zahájit řízení jednostrannou žalobou jen tehdy, jestliže žalovaný stát si ve sporu zvolil prohlášením stejné řízení. Pro státy, které si výslovně nezvolily žádné přednostní řízení, pak platí, že přijaly arbitráž podle Přílohy VII.¹⁵

Obligatorním soudním metodám, jež se váží k Úmluvou stanoveným soudním orgánům, je věnována následující kapitola.

5 Obligatorní soudní metody řešení sporů

Obligatorními soudními metodami řešení sporů jsou, jak jsem se již zmínil, řízení před Tribunálem pro mořské právo, Mezinárodním soudním dvorem, rozhodčí řízení a zvláštní rozhodčí řízení.

5.1 Mezinárodní tribunál pro mořské právo

Mezinárodní tribunál pro mořské právo (dále jen Tribunál) je stálým speciálním soudním orgánem. Sídlí v Hamburku. Právním základem jeho činnosti jsou Úmluva, Statut Tribunálu pro mořské právo, jenž je nedílnou součástí Úmluvy, a Pravidla pro vykonávání svých funkcí přijatá Tribunálem v roce 1997.

Statut Mezinárodního tribunálu pro mořské právo je inspirován Statutem Mezinárodního soudního dvora. Nicméně Statut Mezinárodního tribunálu obsahuje některé závažné odchylky, které souvisí se specifickou funkcí Tribunálu. Jeho nejdůležitější zvláštnost spočívá v tom, že má být přístupný nejen smluvním státům ale i supranacionálním mezinárodním organizacím a v případě řešení sporů podle Části XI Úmluvy před Komorou pro spory týkajícího se mořského dna, která má být v rámci Tribunálu zřízena, i jiným entitám. Takovou entitou může být vedle smluvních států i Organizace mořského dna ve svých sporech s těmito státy týkajících se dodržování závazků a pravidel systému těžby zdrojů z mořského dna. Ve sporech týkajících se dodržování kontraktů o průzkumu a těžbě zdrojů by mohly vedle smluvních států vystupovat též Organizace mořského dna a její Podnik, ale i státní podniky, jakož i fyzické a právnické osoby (soukromé podniky či různá konsorcia).¹⁶

5.1.1 Složení Tribunálu

„Tribunál se **skládá** z 21 nezávislých členů zvolených z osob, které se těší nejlepší pověsti pro svoji nestrannost a

bezúhonnost a jsou uznávanými znalci v oboru mořského práva. V Tribunálu jako celku musí být zajištěno zastoupení hlavních právních systémů světa a spravedlivé geografické rozdělení.¹⁷ Současných 21 soudců bylo rozděleno tak, že pět je jich z Afriky, pět z Asie, čtyři ze západní Evropy, tři z Východní Evropy a čtyři z Latinské Ameriky a Karibské oblasti.¹⁸

Členové Tribunálu se **volí** tajným hlasováním na schůzce účastnických států svolané generálním tajemníkem OSN při první volbě a při dalších volbách postupem dohodnutým účastnickými státy.¹⁹ Funkční období trvá devět let a soudci mohou být voleni opětovně.²⁰

Soudce se účastní řízení i v případě, že stranou sporu je jeho domovský stát. Jestliže však druhá strana sporu nemá ve sboru soudců soudce vlastní státní příslušnosti, může jmenovat **soudce ad hoc**, který se účastní projednávání ve věci jako plnoprávný člen Tribunálu.²¹ Výjimkou je řízení před „ad hoc“ komorou Komory pro spory týkající se mořského dna, ve kterém je účast národního soudce výslovně vyloučena²².

Členové Tribunálu musí být **nezávislí**. Jsou povinni vykonávat svou soudcovskou funkci svědomitě a nestranně. Proto po dobu svého soudcovského působení „nesmí zastávat žádnou politickou nebo správní funkci, ani být v aktivním spojení anebo být finančně zainteresováni na jakékoli činnosti kteréhokoli podniku, který se zabývá průzkumem nebo těžbou zdrojů moře nebo mořského dna anebo jiným obchodním využíváním moře nebo mořského dna“²³. Nestrannost řízení je zaručena i tím, že člen Tribunálu je vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci, ve které dříve vystupoval jako zmocněnec, poradce anebo právní zástupce některé strany anebo jako člen vnitrostátního nebo mezinárodního soudu nebo tribunálu anebo v jakékoli jiné funkci.²⁴ K zajištění nezávislosti Tribunálu požívají členové Tribunálu diplomatických výsad a imunit.²⁵

5.1.2 Organizace Tribunálu

Orgány Tribunálu jsou předseda a místopředseda (voleni Tribunálem na tři roky), tajemník a jiní úředníci, kvórum a specializované komory.²⁶

Tajemník je správním orgánem Tribunálu. Jeho působnost lze členit na soudní (např. příprava řízení, vedení rejstříku soudně projednávaných věcí), diplomatickou (např. zprostředkování mezi státy nebo právníky a fyzickými osobami) a správní (např. účetnictví Tribunálu).²⁷

Tribunál zasedá zpravidla v **plénu**. „K ustavení Tribunálu se vyžaduje kvórum jedenácti zvolených členů.“²⁸

Tribunál nemusí rozhodovat pouze v plénu, nýbrž si může rovněž vytvářet **komory**. Úmluva vyžaduje zřízení dvou specializovaných komor. Jedná se o Komoru pro spory týkající se mořského dnaⁱⁱⁱ, která se skládá z jedenácti členů, zvolených většinou členů Tribunálu z jeho členů na období tři let.²⁹ Druhým senátem, který Tribunál obligatorně zřizuje je komora složená z pěti členů, která projednává a rozhoduje spory na žádost sporných stran ve zkráceném řízení.³⁰

Podle čl. 15 odst. 1 Přílohy VI Úmluvy Tribunál dále může ustavit pro určité kategorie mořských sporů komory složené ze tří nebo více svých volených členů. Tribunál v souladu s tímto článkem vytvořil Komoru pro spory týkající se rybolovu (The Chamber for Fisheries Disputes) a Komoru pro spory týkající se mořského prostředí (The Chamber for Marine Environment Disputes).³¹ The Chamber for Fisheries Disputes se skládá ze sedmi členů a rozhoduje spory týkající se využití a zachování mořských zdrojů, jestliže o to strany požádají. The Chamber for Marine Environment Disputes se také skládá ze sedmi členů

ⁱⁱⁱ O Řízení před Komorou pro spory týkající se mořského dna pojednává kapitola 6.

a projednává spory týkající se ochrany a uchování mořského prostředí, jestliže o to strany požádají.³²

Kromě toho Tribunál může vytvořit „ad hoc“ komoru, aby se zabývala určitým sporem, který mu byl předložen, jestliže o to strany požádají. Složení takové komory určí Tribunál se souhlasem stran.³³ „Ad hoc“ komora složená z pěti soudců byla zřízena 20. 12. 2000 na základě zvláštní dohody mezi spornými stranami ve sporu týkajícím se zachování a hospodaření s mečounem v jihovýchodní části Tichého oceánu mezi Chile a Evropskou unií (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 7) Toto řízení však bylo mezitím na základě předběžné dohody sporných stran odloženo.³⁴

5.1.3 Řízení před Tribunálem

Řízení před Tribunálem se **zahajuje** oznámením zvláštní dohody o předložení sporu (special agreement) nebo písemnou žalobou (application) zaslanou tajemníkovi. V obou případech musí být uveden předmět sporu a jeho strany. Tajemník neprodleně vyrozumí o zahájeném řízení dotčené strany a ostatní smluvní strany.³⁵

V případě **žaloby** podané jednou spornou stranou je, až na výjimky, dána příslušnost Tribunálu pouze tehdy, jestliže žalovaná strana uznala jeho jurisdikci. Podle obecného mezinárodního práva může žalovaná strana přijmout jurisdikci Tribunálu také konkludentně (forum prorogatum) tím, že se pustí po podání žaloby do projednávání sporu, ačkoliv k tomu nebyla povinna.³⁶

Přístup k Tribunálu mají všechny smluvní státy a smluvní mezinárodní organizace. Stranou Úmluvy může být ve smyslu čl. 1 Přílohy IX Úmluvy jen **mezinárodní organizace**, na kterou její členské státy přenesly pravomoc v záležitostech upravených touto Úmluvou včetně způsobilosti uzavírat smlouvy. Mezinárodní organizace může podepsat Úmluvu jen tehdy, jestliže většina

jejích členských států tuto Úmluvu podepsala. Při podpisu učiní mezinárodní organizace prohlášení, ve kterém konkrétně uvede ty záležitosti upravované Úmluvou, ve kterých její členské státy, které podepsaly tuto Úmluvu, přenesly na ni pravomoc.³⁷ Úprava účasti mezinárodní organizace na Úmluvě byla přijata zejména s ohledem na Evropské společenství, bývá proto také označována jako „**European Community-klausule**“. V Příloze IX Úmluvy tak byla poprvé v takto obecné dohodě implicitně uznána právní způsobilost Evropského společenství v zahraničních vztazích³⁸. Evropské společenství se stalo smluvní stranou Úmluvy 1. května 1998.³⁹

Mezinárodní organizace mají stejně jako smluvní státy právo volby řízení podle čl. 287 Úmluvy, tj. mohou při podpisu Úmluvy nebo kdykoli poté uznat příslušnost Tribunálu, obecného a zvláštního rozhodčího tribunálu k urovnávání sporů týkajících se výkladu nebo použití Úmluvy.⁴⁰ Právo volby nezahrnuje Mezinárodní dvůr, jehož Statut účast mezinárodních organizací ve sporném řízení vylučuje.⁴¹

Řízení se mohou za podmínek stanovených v Úmluvě účastnit i **třetí osoby**. Smluvní stát má právo vstoupit do řízení, jestliže jde o výklad nebo použití Úmluvy⁴², dle čl. 31 odst. 1 může smluvní stát požádat Tribunál o svolení k intervenci, domnívá-li se, že by rozhodnutím mohl být dotčen jeho právní zájem. Vstoupí-li třetí stát do řízení, je rozhodnutí Tribunálu pro něho stejně závazné jako pro sporné strany. Podobné ustanovení obsahuje i Statut Dvora.^{iv} Právo vstupu (1. případ) a právo intervence (2. případ) náleží jen smluvním státům a to bez ohledu na to, zda přijali jurisdikci Tribunálu. Smluvní stát má dále právo intervenovat v řízení před Komorou pro spory

^{iv} 1. případ odpovídá čl. 63 odst. 2 Statutu, 2. případ čl. 62 Statutu

týkající se mořského dna, jehož stranou je fyzická či právní osoba, kterou navrhl.⁴³

Vlastní řízení je ovládáno **zásadou oficiality**. Tribunál přijímá usnesení o řízení případu, určuje formy a lhůty, ve kterých každá strana musí učinit konečné návrhy, a činí všechna opatření související s dokazováním.⁴⁴

Na podání žaloby může žalovaná strana reagovat podáním **námítky**. Úmluva vyjmenovává tři druhy předběžných procesních námitek: námítka vedoucí k zastavení řízení, námítka nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků⁴⁵ a námítka podané v souladu s procesním řádem⁴⁶. K námítkám prvního druhu náleží zejména námítka zneužití a neopodstatněnosti právního řízení⁴⁷, námítka nepřislušnosti Tribunálu⁴⁸ a námítka neexistence diplomatického jednání⁴⁹.

Námítka neexistence diplomatického jednání spočívá v tom, že žalobce může být se svým nárokem úspěšný jen tehdy, jestliže po vzniku sporu si se žalobcem neprodleně vyměnil názory, pokud jde o urovnání sporu jednáním nebo jinými pokojnými prostředky (Obligation to Exchange Views).⁵⁰

Toto námítkou se Tribunál poprvé zabýval ve sporu „Southern Bluefin Tuna“ mezi Novým Zélandem a Austrálií na straně jedné a Japonskem na straně druhé (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 3 and 4, 27 August 1999). Japonsko jako žalovaná strana tvrdilo, že žalobci nesplnili povinnost vyměnit si názory a není tedy založena příslušnost Tribunálu. Austrálie a Nový Zéland na tvrzení Japonska reagovaly tím, že vynaložily veškeré úsilí urovnat spor jednáním, ale hlavní překážkou rozhovorů bylo odmítnutí Japonska přerušit rybolovný výzkumný program během jednání a zprostředkování. Tribunál ve svém rozhodnutí došel k závěru, že povinnost vyměnit

si názory je splněna, jestliže sporná strana usoudila, že „možnosti urovnání sporu jednáním byly vyčerpány“. Tribunál toto rozhodnutí dále potvrdil v případě „MOX Plant“ a „Land Reclamation“.⁵¹

Vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků (local remedies rule) je obecnou zásadou mezinárodního práva a použije se tedy nezávisle na její kodifikaci.⁵² Označuje subsidiaritu příslušnosti mezinárodních soudů: „jakýkoli spor mezi účastnickými státy, který se týká výkladu nebo použití Úmluvy, může být předložen k řízení na mezinárodní úrovni poté, kdy byly vyčerpány vnitrostátní opravné prostředky“⁵³. Uplatní se však jen tehdy, jestliže napadnutelné opatření státu je současně porušením jak mezinárodního, tak národního práva, a ne tedy, jestliže opatření porušuje pouze normu mezinárodního nebo vnitrostátního práva, ledaže by následující nápravné soudní či správní řízení cizího státu porušovalo mezinárodněprávní zásadu „minimálního standardu“. Pro uplatnění zásady je rovněž nutné, aby žalujícímu státu přímo nebo jemu státnímu příslušníkovi byla způsobena opatřením jiného státu újma a aby žaloba směřovala na náhradu škody.⁵⁴

Námitkou nevyčerpání opravných prostředků se Tribunál zabýval v případě **M/V „Saiga“** (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 2, 1 July 1999). Žalovaná strana, Guinea, v řízení namítla nepřípustnost nároků Svatého Vincenta a Grenadiny týkajících se škody způsobené fyzickým a právnickým osobám v důsledku opatření přijatých proti lodi Saiga. Tvrdila, že tyto nároky jsou nepřípustné, protože dotyčné osoby nevyčerpaly vnitrostátní opravné prostředky, které jim k ochraně jejich práv její národní předpisy poskytují. Tribunál námitku odmítl s tvrzením, že opatření Guineji proti lodi Saiga je přímým porušením práv Svatého Vincenta a Grenadiny, zejména svobody plavby požívající žalobce jako stát vlajky, zaručených

mu Úmluvou. Tribunál v rozsudku dále konstatoval, že zásada „local remedies rule“ by se neuplatnila i tehdy, kdyby nároky žalobce týkající se škody způsobené fyzickým a právnickým osobám nevznikly v důsledku přímého porušení jeho práv, protože mezi státem odpovědným za škodu a poškozenou osobou není jurisdikční souvislost. Jurisdikční souvislost by mohla existovat pouze tehdy, kdyby plavidlo Saiga v okamžiku zadržení podléhalo teritoriální jurisdikci Guineji, což se v daném případě nestalo.

Podmínka vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků se však neuplatní v řízení o **propuštění plavidla a posádky** ve smyslu čl. 292 Úmluvy. Podle tohoto článku se stát vlajky může dovolat již před vyčerpáním vnitrostátních opravných prostředků před Tribunálem neprodleného propuštění plavidla a jeho posádky po složení kauce nebo jiné finanční záruky v případě, že je loď a její posádka zadržována v rozporu s ustanoveními Úmluvy. Tribunál je oprávněn se zabývat pouze otázkou propuštění.

Otázkou neprodleného propuštění plavidla a jeho posádky podle čl. 292 Úmluvy se Tribunál zabýval v sedmi případech.⁵⁵

Prvním případem, který Tribunál řešil, byla otázka propuštění plavidla v případě M/V „Saiga“ (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 1, 4 December 1997). Pod vlajkou Sv. Vincenta a Grenadiny plující loď M/V „Saiga“ byla zadržena Guineou mimo její suverénní vody pro porušení celních předpisů. V rozsudku ze dne 4. 12. 1997 Tribunál nařídil Guineji neprodleně propustit loď a její posádku na základě kauce nebo jiné finanční záruky za podmínek určených Tribunálem v rozsudku.⁵⁶

Případ „Camouco“ (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 5, 7 February 2000) se týkal zadržení lodě Camouco plující pod vlajkou Panamy Francií z důvodu protiprávního rybolovu ve výlučné ekonomické zóně Crozetových ostrovů, které jsou pod francouzskou jurisdikcí. V rozsudku v této věci Tribunál nařídil Francii propustit plavidlo a jeho kapitána. Ve stejném rozsudku Tribunál dále konstatoval, že **výše rozumné kauce** nebo jiné finanční záruky závisí na celé řadě faktorů zejména však na závažnosti protiprávního jednání, na výši sankce, která může být uložena podle zákonů zadržujícího státu, na hodnotě zadržované lodě a nákladu a na výši záruky uložené zadržujícím státem.

V tomto řízení se Tribunál také zabýval **námítkou nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků** vznesenou Francií. Tribunál v rozsudku konstatoval, že v řízení o propuštění plavidla a posádky se tato námitka neuplatní, neboť rozhodnutím není dotčeno řízení ve věci samé jak před národním, tak mezinárodním soudem a aplikace tohoto pravidla by zmařila účel čl. 292 Úmluvy.⁵⁷

V rozsudku ve věci „Monte Confurgo“ z 18. 12. 2000 (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 6, 18 December 2000) Tribunál uložil Francii neprodleně propustit plavidlo plující pod vlajkou Seychel a jeho kapitána po složení záruky ve výši 18 milionů FF. V rozsudku Tribunál dále stanovil, že záruka uložená Francií ve výši 56,4 milionů FF je vzhledem k okolnostem zadržení nepřiměřená.

Žalobou Belize na propuštění trauleru „Grand Prince“ zadrženého Francií pro nedovolený rybolov se Tribunál odmítl zabývat s tím, že **není dána jeho příslušnost** ve smyslu čl. 292 Úmluvy (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 8, 20 April 2001). Dle čl. 292 odst. 2 Úmluvy může

být totiž žádost o propuštění předložena pouze státem vlajky plavidla nebo jeho jménem a žaloba dostatečně neprokázala, že plavidlo bylo registrováno v Belize pro účely podání této žaloby.

Řízení mezi Panamou a Jemenem o propuštění plavidla „**Chaisiri Reefer 2**“ a jeho posádky a nákladu skončilo nařízením o jeho **zastavení** v důsledku dohody o urovnání sporu (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 9, 13 July 2001).

V případě „**Volga**“ z 23. 12. 2002 Tribunál nařídil australským úřadům propuštění ruské lodě po zaplacení peněžité záruky (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 11, 23 December 2002). Tribunál se v řízení poprvé zabýval otázkou, zda mohou být uloženy pro propuštění zadržovaného plavidla i **nefinanční podmínky** (jednalo o povinnost poskytnout informace o majiteli plavidla a některé další informace). Tribunál v rozsudku konstatoval, že v řízení o propuštění se mu přísluší zabývat se pouze otázkou, zda „kauce nebo jiná finanční záruka je rozumná“ z hlediska čl. 292 Úmluvy a že znění čl. 292 Úmluvy nedává prostor pro uložení dodatečných podmínek nefinanční povahy.

Poslední případ, který Tribunál projednával, se týkal zadržení chladírenské lodě „**Juno Trader**“, plující pod vlajkou Sv. Vincenta a Grenadiny, a její posádky úřady Guineji-Bissau pro porušení národních předpisů týkajících se zachování mořských zdrojů v její výlučné ekonomické zóně (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 13, 18 December 2004). Tribunál odmítl námitku jeho nepřislušnosti vznesenou Guineou-Bissau, podle které v důsledku konfiskace plavidla žalobce přestal být státem vlajky, a nařídil Guineji-Bissau

ihned propustit zadržované plavidlo společně s jeho nákladem po složení kauce nebo jiné finanční záruky stanovené Tribunálem. Dále uložil Guineji-Bissau, aby umožnila členům posádky opustit její území.

K ochraně práv stran konstituovala Úmluva vydání **kontumačního rozsudku** a předběžné opatření. Jestliže se jedna strana nedostaví k Tribunálu nebo vůbec nezahájí svou při, může druhá strana požádat Tribunál, aby pokračoval v řízení a vynesl rozsudek. V takovém případě se musí Tribunál před vynesením svého rozsudku přesvědčit, že je příslušný k projednání sporu a že přednesený nárok je skutkově a právně odůvodněn.⁵⁸

Tribunál je dále oprávněn ve smyslu čl. 290 odst. 1 „naříditi jakákoli **předběžná opatření**, která za daných okolností považuje za vhodná, aby zachoval příslušná práva stran sporu anebo aby zabránil vážnému poškození mořského prostředí, než bude vyneseno konečné rozhodnutí“⁵⁹. Vyžaduje-li naléhavost situace, může dále stát požádat ve smyslu čl. 290 odst. 5 Tribunál o vydání, změnu a odvolání **předběžného opatření do ustavení příslušného arbitrážního tribunálu**. Předběžná opatření mohou být soudním orgánem, který je příslušný k rozhodnutí ve věci samé, pozměněna nebo odvolána, jakmile se změní nebo pominou okolnosti, které je vyvolaly.⁶⁰

Předběžné opatření ve smyslu čl. 290 odst. 1 Úmluvy nařídil Tribunál v již zmíněném případě M/V „Saiga“ 11. 3. 1998 (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 2, 11 March 1998). Tribunál v rozhodnutí vyhověl žádosti Sv. Vincenta a Grenadiny a nařídil Guineji „zdržet se přijímání a vymáhání všech soudních a správních opatření proti lodi M/V „Saiga“, její posádce, vlastníkům či provozovatelům v souvislosti s incidentem vedoucím k zadržení plavidla 28. října 1997 a k následnému trestnímu obvinění a obžalobě

kapitána". Tribunál v nařízení sporným stranám dále doporučil, aby „do vydání meritorního rozhodnutí nečinily žádná opatření, jež by mohla zhoršit či rozšířit Tribunálem projednávaný spor“.

Předběžné opatření ve smyslu čl. 290 odst. 5 Úmluvy nařídil Tribunál v pěti případech.

V žádosti ve sporu „*Southern Bluefin Tuna*“ o vydání předběžného opatření Nový Zéland a Austrálie tvrdily, že Japonsko porušuje své závazky vyplývající z Úmluvy týkající se zachování a hospodaření s tuňákem australským (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 3 and 4, 27 August 1999). Tribunál usoudil, že arbitrážní tribunál ustavený v souladu s Přílohou VII, kterému má být spor předložen, má *prima facie* jurisdikci tento spor rozhodnout, a nařídil sporným stranám, aby se zdržely výzkumného rybolovu tuňáka.

Arbitrážní tribunál, kterému byl spor předložen, však vyslovil v rozhodnutí z 4. 8. 2000⁶¹ svou nepřislušnost^v a uvedené rozhodnutí v souladu s čl.290 odst. 5 Úmluvy zrušil.

Ve sporu mezi Irskem a Velkou Británií týkající se zahájení provozu továrny na zpracování jaderného paliva (*Mox Plant Case*) Tribunál odmítl uložit předběžné opatření podle čl. 292 odst. 5 s tím, že není splněna **podmínka naléhavosti situace** (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 10, 3 December 2001). V žádosti Irsko požadovalo, aby Tribunál nařídil Velké Británii odložit zahájení provozu továrny, jenž by vedl ke znečištění Irského moře. Tribunál ve svém rozhodnutí došel k závěru, že „naléhavost situace“

^v Tribunál v rozhodnutí konstatoval, že na spor je třeba aplikovat Úmluvu o zachování australského tuňáka uzavřenou mezi spornými stranami v roce 1993, podle které předložený spor lze projednat jen se souhlasem všech sporných stran.

nevyžaduje nařízení předběžného opatření z důvodu krátkého období do ustavení arbitrážního tribunálu podle Přílohy VII Úmluvy. Tribunál nicméně zdůraznil, že povinnost spolupracovat je základní zásadou prevence znečištění mořského prostředí a sporným stranám nařídil spolupracovat a zahájit jednání za účelem ochrany Irského moře před škodlivými účinky provozu továrny.

V předběžném opatření z 8. října 2003 ve věci týkající se „*Land Reclamation by Singapore in and around the Straits of Johor*“ Tribunál nařídil inter alia, aby Malajsie a Singapur ihned vytvořily skupinu nezávislých expertů za účelem určení dopadů rekultivace singapurské oblasti (*International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 12, 8 October 2003*). Tribunál dále nařídil Singapuru neprovádět rekultivaci způsobem ohrožujícím práva Malajsie a mořské prostředí.

Všechny otázky **rozhoduje** Tribunál většinou hlasů přítomných členů. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy nebo toho člena Tribunálu, který ho zastupuje.⁶²

Tribunál musí v rozsudku uvést důvody, na nichž je založen. Rozsudek obsahuje jména členů Tribunálu, kteří se zúčastnili rozhodování. Jestliže rozsudek vcelku nebo zčásti nevyjadřuje jednomyslné mínění členů Tribunálu, potom má každý člen Tribunálu právo připojit k němu zvláštní mínění^{vi} (**seperate opinion**).⁶³ Ze Statutu Tribunálu (na rozdíl od rozhodnutí Dvora⁶⁴ a rozhodčího tribunálu⁶⁵) není zřejmé, zda nesouhlasící soudce může k výroku rozsudku vyjádřit i svůj odchylný názor

^{vi} Tzv. zvláštním míněním se rozumí shodné stanovisko soudce co závěrů a odlišné co do důvodů.

(dissenting opinion). Tribunál si toto ustanovení vyložil tak, že odchylný názor je přípustný.^{vii}

Rozhodnutí Tribunálu je **konečné** a pro všechny strany sporu **závazné**.⁶⁶ Rozhodnutí je závazné i pro intervenující stát⁶⁷ a pro stát, který vstoupil do řízení v případech výkladu nebo použití Úmluvy⁶⁸.

Povinnost **vykonat rozhodnutí** vyplývá z obecného mezinárodního práva a deklaruje ji také Úmluva⁶⁹. Právní nároky, vyplývající pro státy z rozsudku Tribunálu, zajišťují kromě základní povinnosti států splnit poctivě své mezinárodní závazky i obecně dovolené způsoby donucení podle mezinárodního práva za porušení mezinárodního závazku. Jestliže sporné strany uznaly příslušnost Mezinárodního dvora, může se v případě nesplnění rozsudku druhá strana obrátit na Radu bezpečnosti, jež - pokládá-li to za nutné - může přijmout opatření k vykonání daného rozsudku. Rada může ale učinit opatření k provedení rozsudku jen tehdy, jsou-li dány všeobecné podmínky, za kterých může Rada jednat.⁷⁰

Dojde-li mezi stranami ke **sporu o smyslu** nebo rozsahu **rozhodnutí**, Tribunál je vyloží na žádost kterékoli strany.⁷¹

Na rozdíl od Statutu Dvora neobsahují Stanovy Tribunálu ustanovení o možnosti **obnovy řízení** v případě, kdy vyšly najevo skutečnosti rozhodujícího významu, které v době vydání rozsudku nebyly známy.

5.1.4 Použitelné právo

Tribunál rozhoduje o všech sporech a žalobách na základě **Úmluvy** a jiných pravidel mezinárodního práva, která s ní nejsou neslučitelná.⁷² Těmito pravidly jsou: mezinárodní smlouvy, obyčejové obecně platné mezinárodní právo, obecné právní zásady

^{vii} Srov. např. rozhodnutí Tribunálu ve věci „Camouco“ mezi Panamou a Francií z roku 2000.

a soudní rozhodnutí a nauka mezinárodního práva jako podpůrný prostředek k určování vlastního právního pravidla⁷³.

Na základě dohody sporných stran se Tribunál může odchýlit od platného mezinárodního práva a rozhodnout **ex aequo et bono**, tj. s použitím obecných pojmů ekvity (spravedlnosti, slušnosti).⁷⁴ Statut tedy Tribunál zmocňuje k tomu, aby hodnotil obsah platných norem mezinárodního práva z hlediska toho, zda jsou spravedlivé. Shledá-li Tribunál, že norma použitelná pro řešení předloženého sporu není normou spravedlivou, může místo ní sám vytvořit pravidlo spravedlivé. Tribunál ani Dvůr dosud žádný mezinárodní spor takovým způsobem nerozhodly. Zásady spravedlnosti mohou dále sloužit i jako metoda výkladu platných pravidel v případech, kdy taková pravidla neposkytují dostatečně přesný návod pro řešení individuálního sporu. Dvůr interpretoval podle ekvity jím aplikované normy mezinárodního práva např. ve věci kontinentálního šelfu mezi Libyí a Tuniskem z roku 1982.⁷⁵

5.1.5 Rozhodnutí ve věci M/V „Saiga“

Prvním případem, ve kterém Tribunál rozhodl ve věci samé, byl již několikrát zmíněný spor ve věci M/V „Saiga“ mezi Svatým Vincentem a Grenadinou a Guinejí (International Tribunal for the Law of the Sea, List of cases: No. 2, 1 July 1999). Příklad se týkal zadržení tankové lodě M/V „Saiga“ plující pod vlajkou Sv. Vincenta a Grenadiny Guineou pro porušení celních předpisů.

Tribunál se v rozsudku z 1. 7. 1999 zabýval *inter alia* otázkami práva na pronásledování bez přerušování, užití síly a náhrady škody.

Pokud jde o **právo na pronásledování bez přerušování** (*right of hot pursuit*) Tribunál konstatoval, že podmínky výkonu tohoto práva stanovené v čl. 111 Úmluvy jsou kumulativní. Pronásledování lodě Saiga však nebylo řádně zahájeno (Guinejí se nepodařilo prokázat, že učinila vizuální anebo zvukový signál tak, aby jej Saiga viděla anebo slyšela), bylo přerušeno a také

třetí podmínka spočívající v porušení právního řádu nebyla splněna. Proto Tribunál shledal, že zadržení lodě došlo za okolností, které neospravedlňovaly výkon práva na pronásledování.

Tribunál dále v rozsudku stanovil, že **použití síly** proti lodi Saiga k jejímu zastavení bylo za daných okolností nepřiměřené. Podle mezinárodního práva lze použít síly pouze tehdy, pokud nelze nebezpečí odvrátit jinak. Guinea navíc porušila i zásadu přiměřenosti, podle které veškeré úsilí má vést k tomu, aby nebyly ohroženy lidské životy.

Tribunál Guineji uložil i povinnost zaplatit Svatému Vincentu a Grenadině **kompensaci** ve výši 2 123 357 USD jak za škody mu přímo způsobené, tak za škody a ztráty způsobené na lodi a posádce. Při stanovení výše kompenzace se Tribunál odvolal na rozsudek Stálého dvora mezinárodní spravedlnosti ve věci Chorzowské továrny z roku 1928, podle kterého „reparace musí odstranit všechny následky protiprávního jednání a obnovit stav, který by se vší pravděpodobností existoval, kdyby k takovému činu nedošlo“.

Ustavením Mezinárodního tribunálu pro mořské právo byl vytvořen další prostředek mírového urovnání sporů. Jeho vytvoření však není v nauce vždy přijímáno zcela pozitivně. S. Oda se obává, že vytvoření Tribunálu sníží roli Mezinárodního soudního dvora jako primárního soudního orgánu OSN a povede k vyčlenění mořského práva z mezinárodního práva veřejného a tím i k rozkladu jeho základních principů. Naopak J. I. Charney tvrdí, že Tribunál a ostatní Úmluvou předvídané orgány při rozhodování zohlední principy mezinárodního práva a rozsudky Dvora, což se zatím potvrzuje. Kromě toho Charney dodává, že Dvůr je jen jedním z prostředků urovnání sporů a jestliže bude řádně plnit své funkce, budou si ho sporné strany k urovnání sporů samy vybírat.⁷⁶

5.2 Rozhodčí tribunály pro mořské právo

Úmluva předvídá zřizování dvou typů rozhodčích tribunálů: rozhodčí tribunál pro spory o výklad a aplikaci mořského práva obecně a rozhodčí tribunál pro speciální otázky mořského práva. Právním základem jejich činnosti je Úmluva OSN o mořském právu, Přílohy VII (Arbitráž) a VIII (Zvláštní arbitráž) Úmluvy a jednacím řád, který sestaví arbitrážní tribunál, nedohodnou-li se však strany jinak.

5.2.1 Rozhodčí tribunál pro spory o výklad a aplikaci mořského práva obecně

Příslušnost obecného rozhodčího tribunálu může být založena třemi způsoby: (a) čl. 287 odst. 1 Úmluvy: prohlášením každé ze sporných stran, že uznávají pro konkrétní předmět sporu příslušnost rozhodčího tribunálu^{viii}; (b) čl. 287 odst. 5 Úmluvy: „ad hoc“ uznáním sporných stran, které nepřijaly podle čl. 287 odst. 1 písm. (a)-(d) Úmluvy pro urovnání sporu stejné řízení, jestliže se však strany nedohodly jinak; (c) čl. 287 odst. 3 Úmluvy: fiktivní, obligatorní příslušnost rozhodčího tribunálu, jestliže jedna ze sporných stran dosud neučinila prohlášení podle čl. 287 odst. 1 písm. (a)-(d) Úmluvy.⁷⁷

Rozhodčí tribunál pro obecné otázky mořského práva se **skládá** z pěti rozhodců, vybraných ze seznamu arbitrážních, vedeného u generálního tajemníka OSN.⁷⁸ Každý smluvní stát může do tohoto seznamu jmenovat čtyři arbitry vlastní nebo cizí příslušnosti, „z nichž každý je osobou zkušenou v oblasti mořského práva a těšící se nejlepší pověsti pro svoji nestrannost, způsobilost a bezúhonnost“. Na rozdíl od soudců Tribunálu nemusí tedy být „uznávanými znalci v oboru mořského práva“.⁷⁹

^{viii} Jako první učinily takové prohlášení např. Německá demokratická republika, Egypt a Sovětský svaz.

Rozhodčí tribunál se sestavuje tak, že nejprve každá sporná strana jmenuje z uvedeného seznamu jednoho rozhodce, který může být jejím občanem. Zbývající tři rozhodce jmenují sporné strany po dohodě z občanů jiných států. Pokud by se nedohodly do 60 dnů na jednom či více členech, jmenuje je předseda Tribunálu.⁸⁰ Úmluva obsahuje významnou záruku, že toto dodatečné jmenování bude nestranné, neboť určení rozhodci musí být jiné národnosti než sporné strany, nesmí být jimi jmenování do seznamu arbitráž a mít trvalé bydliště na jejich území.⁸¹

„**Rozhodnutí** arbitráže je přijímáno většinou hlasů jeho členů“⁸², přičemž jeho výrok je konečný a neodvolatelný a všechny strany sporu jsou povinny se mu podřít, pokud se strany sporu předem nedohodly na odvolacím řízení.⁸³

5.2.2 Zvláštní rozhodčí tribunály

Druhým typem rozhodčích tribunálů jsou zvláštní rozhodčí tribunály pro spory o výklad a používání ustanovení Úmluvy týkajících se rybolovu, ochrany a uchovávání mořského prostředí, mořského vědeckého výzkumu a plavby včetně znečišťování z plavidel.⁸⁴ Státy však nejsou povinny pro uvedené kategorie sporů speciální arbitráž využít, ale mohou spor také předložit arbitráži ustavené podle Přílohy VII, Tribunálu nebo Mezinárodnímu soudnímu dvoru.⁸⁵

Základní **úprava** je obsažena v Příloze VIII Úmluvy, která navazuje na principy obsažené v Úmluvě o rybolovu a ochraně biologického bohatství volného moře z roku 1958.

Zvláštní arbitráž je jednou ze závazných metod urovnání sporů, kterou si sporná strana může předem zvolit písemným prohlášením podle čl. 297 Úmluvy. Řízení se **zahajuje** písemným oznámením zaslaným druhé straně nebo stranám sporu, v němž musí být specifikován uplatňovaný nárok a důvody, na kterých se zakládá. Pokud by však sporné strany přijaly jurisdikci zvláštního tribunálu, lze takový spor zahájit i na návrh pouze

jedné strany. Vzhledem k tomu, že státy mohou přijmout jurisdikci zvláštního tribunálu pouze pro jednu kategorii zmíněných sporů, je nezbytné, aby se prohlášení sporných stran vztahovala na předložený druh sporu.⁸⁶

Tribunál se **skládá** z pěti rozhodců. Ti jsou jmenováni ze seznamů expertů, které jsou v oblasti rybolovu vedeny u Organizace spojených národů pro výživu a zemědělství (FAO), v oblasti ochrany a uchovávání mořského prostředí u Programu OSN pro životní prostředí (UNEP), v oblasti mořského vědeckého výzkumu u Mezivládní oceánografické komise a v oblasti plavby včetně znečišťování z plavidel a shazování odpadů u Mezinárodní námořní organizace (IMO). Každá smluvní strana je oprávněna jmenovat do nich dva experty pro každý obor, jejichž způsobilost v právních, vědeckých nebo technických otázkách takové oblasti je prokázána a všeobecně uznávána a kteří se těší nejlepší pověsti pro svoji nestrannost a bezúhonnost.⁸⁷

Každá sporná strana navrhne z některého z těchto seznamů podle předmětu sporu dva rozhodce, přičemž jeden může být jejím občanem. Po dohodě **jmenují** obě sporné strany pátého člena, předsedu, který má být občanem třetího státu. Pokud by se na osobě předsedy nedohodly, jmenuje ho generální tajemník OSN.⁸⁸

Jinak se i na tento druh rozhodčího řízení mají vztahovat pravidla zakotvená v Příloze VII o arbitráži.⁸⁹ Strany sporu se však mohou obracet na zvláštní arbitrážní tribunál i se žádostí o **šetření a zjištění skutečností** (fact-finding), jež jsou předmětem sporu a k jejichž objasnění jsou zapotřebí vysoce odborná stanoviska. Taková zjištění, pokud si strany nedohodly něco jiného, mají povahu nezvratných důkazů^{ix}. Jestliže by však o to všechny strany ve sporu požádaly, může zvláštní arbitrážní

^{ix} Někdy se v literatuře hovoří o „závazném vyšetřování“ (binding inquiry) na rozdíl od nálezů vyšetřovacích komisí zřízených dle obecného mezinárodního práva nebo komisí zřízených dle Přílohy V Úmluvy.

tribunál pouze doporučit základ pro přezkoumání stranami otázek, které vedly ke sporu. V takovém případě má nález tribunálu pouze charakter nezávazného doporučení.⁹⁰ Právě toto ustanovení vytváří základ pro zmírnění strohosti uzavřeného systému soudních způsobů řešení sporů, neboť rozsah čtyř jmenovaných kategorií sporů pokrývá největší část tradičních sporů v oboru mořského práva.⁹¹

5.3 Mezinárodní soudní dvůr OSN

Mezinárodní soudní dvůr OSN v Haagu je hlavním soudním orgánem OSN. Právním základem jeho činnosti jsou Charta OSN, Statut mezinárodního soudního dvora, který je nedílnou součástí Charty, a Jednací řád Dvora, vypracovaný samotnými soudci na základě čl. 3 Statutu.

Příslušnost Dvora k rozhodování sporů týkajících se mořského práva na základě Úmluvy je založena čl. 36 odst. 1 Statutu Mezinárodního soudního dvora^x ve spojení s čl. 287 Úmluvy. Dvůr je tedy příslušný projednávat spory podle čl. 287 Úmluvy pouze mezi smluvními stranami Úmluvy, které přijaly písemně jeho jurisdikci. Nepostačuje však, aby jedna strana sporu učinila obecné prohlášení podle čl. 36 odst. 2 Statutu a druhá prohlášení podle Úmluvy, protože obě prohlášení mají zcela rozdílný obsah a spočívají na různých právních základech.⁹²

V současné době má Dvůr tři případy týkající se mořského práva čekající na projednání. Jde o spory mezi Nikaraguou a Kolumbií ve věci pozemní a námořní hranice, mezi Nikaraguou a Hondurasem ve věci námořních hranic v Karibském moři a mezi Rumunskem a Ukrajinou ve věci námořních hranic v Černém moři.⁹³

^x Čl. 36 odst. 1 Statutu Dvora: „Příslušnost Dvora zahrnuje všechny spory, které na ně strany vnesou, i všechny otázky, o nichž jedná charta Spojených národů nebo platné smlouvy a úmluvy“.

6 Příslušnost

Příslušnost Tribunálu (respektive dalších Úmluvou stanovených orgánů k urovnání sporů) se vztahuje na spory a žaloby týkající se „výkladu nebo použití Úmluvy OSN o mořském právu“⁹⁴, předložené v souladu s ní, a na spory, které se týkají „výkladu a použití mezinárodní dohody týkající se cílů této Úmluvy“⁹⁵, předložené v souladu s dohodou.

Takovouto dohodou je **Dohoda** o provádění ustanovení Úmluvy o mořském právu týkajících se **zachování a správy vysoce stěhovavých druhů** z roku 1995 (dále jen Dohoda), která rozvádí obecná ustanovení Úmluvy o mořském právu. Článek 30 odst. 1 Dohody stanoví, že ustanovení týkající se urovnání sporů obsažené v Části XV Úmluvy se mutatis mutandis použijí na každý spor mezi stranami Dohody týkající se jejího výkladu a použití bez ohledu na to, zda sporné strany jsou stranami Úmluvy. Dohoda dále rozšiřuje příslušnost Tribunálu a dalších soudních orgánů stanovených v Úmluvě i na spory týkající se oblastních a jiných dohod o rybolovu. Podkladem pro rozhodování jsou vedle Úmluvy a regionálních a jiných dohod o rybolovu i „všeobecně uznávané standardy pro ochranu a zachování živých mořských zdrojů“.⁹⁶

Články 297 a 298 Úmluvy omezují příslušnost taxativním výčtem **obligatorních a fakultativních výjimek**.

Obligatorním a fakultativním výjmkám z jurisdikce Tribunálu jsou věnovány následující kapitoly.

6.1 Řešení sporů týkajících se výkonu svrchovaných práv pobřežních států ve výlučné ekonomické zóně - výjimky dle čl. 297 Úmluvy

Obligatorními výjmkami z obligatorních soudních metod řešení sporů jsou **spory týkající se výkonu svrchovaných práv pobřežních států ve výlučné ekonomické zóně**. Jde o spory týkající se výkonu svrchovaných práv na živé zdroje výlučné

ekonomické zóny (zejména spory ve věcech rybolovu), spory ve věcech mořského vědeckého výzkumu ve výlučné ekonomické zóně a spory týkající se výkonu svobod volného moře ve výlučné ekonomické zóně.

Úmluva OSN o mořském právu z roku 1982 **definuje** v Části V Úmluvy „**výlučnou ekonomickou zónu** jako oblast nacházející se za pobřežním mořem a k němu přilehlá, která podléhá zvláštnímu právnímu režimu stanovenému v této Části“⁹⁷ a která „nesmí být širší než 200 námořních mil od základních linií, od nichž se měří šíře pobřežního moře“⁹⁸. „V této oblasti má pobřežní stát svrchovaná práva za účelem průzkumu a využívání přírodních zdrojů, ať živých či neživých, mořského dna a podzemí a vod nad nimi ležících, jejich uchování a hospodaření s nimi, a svrchovaná práva, pokud jde o jiné činnosti týkající se hospodářského průzkumu a využívání zóny, jako je výroba energie pomocí vody, proudů a větrů; jurisdikci v souladu s příslušnými ustanoveními této Úmluvy pokud jde o zřizování a využívání umělých ostrovů, zařízení a staveb, mořský vědecký výzkum, ochranu a uchování mořského prostředí; a jiná práva a povinnosti stanovené touto Úmluvou.“⁹⁹

Úmluva v souvislosti s právy a povinnostmi pobřežního státu ve výlučné ekonomické zóně užívá pojmu „svrchovaná práva“ a „jurisdikce“. „**Jurisdikce**“ je definována jednak jako a) právní moc, oprávnění interpretovat a aplikovat právo, dále jako b) právo suverénně vládnout a vydávat zákony a právo vykonávat moc. Dále vyjadřuje jurisdikce rovněž c) hranice nebo území, na kterém může být určitá moc vykonávána.¹⁰⁰ „**Suverénní práva**“ naopak zahrnují všechna práva spojená s průzkumem a využíváním přírodních zdrojů včetně jurisdikce pro zabránění porušování těchto práv. Pojem suverénních práv vyjadřuje úplná i když pouze jednotlivá práva, která jsou blíže Úmluvou specifikována. Neznamenají v žádném případě plnou suverenitu.¹⁰¹

Základní otázkou **právního postavení** ekonomické zóny, na kterou bylo nutno najít na III. konferenci OSN o mořském právu odpověď, bylo to, zda se na výlučnou ekonomickou zónu použije v zásadě právního režimu pobřežního moře s tím, že svrchovanost pobřežního státu bude v této oblasti omezena za účelem zachování svobody plavby a přeletu, nebo zda se právní režim ekonomické zóny bude odvíjet od právního režimu volného moře s tím, že zde naopak budou pobřežnímu státu přiznána svrchovaná práva za účelem průzkumu a těžby přírodních zdrojů. Další variantou, která si získala své příznivce, bylo vytvoření zóny, která bude zónou „sui generis“, tedy nebude ani pobřežním ani volným mořem a bude mít samostatný právní režim. Jinými slovy, zda přenechání svrchovaných práv a jurisdikce ve vztahu k přírodním zdrojům pobřežnímu státu způsobí změnu právního režimu této „zatím“ části volného moře.¹⁰² Samotná Úmluva nedává jasnou odpověď, proto bych se pokusil **problém právní povahy** výlučné ekonomické zóny vysvětlit.

Základní vysvětlení právního režimu výlučné ekonomické zóny obsahuje článek 55 Úmluvy, podle kterého je „výlučná ekonomická zóna oblast nacházející se za pobřežním mořem a k němu přilehlá, která podléhá zvláštnímu právnímu režimu stanovenému v této části, podle něhož se práva a jurisdikce pobřežního státu a práva a svobody jiných států řídí podle příslušných ustanovení této Úmluvy“. Podle něho je tedy výlučná ekonomická zóna oblastí oddělenou a odlišnou od pobřežního moře, pro kterou se zavádí zvláštní právní režim. Tento právní režim zde není nijak upřesněn kromě toho, že se práva a povinnosti a svobody pobřežního státu a jiných států řídí částí V Úmluvy. Právní režim v každém případě nemůže být právním režimem pobřežního moře, od kterého je výlučná ekonomická zóna jasně odlišena, a pobřežní stát tudíž v této oblasti nepoživá takových oprávnění jako v pobřežních vodách. Práva a povinnosti pobřežního státu jsou stanovena v čl. 56 Úmluvy. Zůstává však otázkou, zda se

ekonomická zóna bude řídit právním režimem volného moře, od kterého v čl. 55 výslovně odlišena není.

Podle mého názoru je třeba výlučnou ekonomickou zónu s jejím zvláštním právním režimem, který dává důležitá hospodářská suverénní práva pobřežnímu státu, považovat za **součást volného moře**. Vycházím tak ze skutečnosti, že jsou v této oblasti zachovány základní znaky volného moře jako vyloučení možnosti přivlastnit si tuto část moře a základní svobody volného moře¹⁰³, z nichž je nejvýznamnější svoboda plavby. Na ekonomickou zónu proto můžeme pohlížet jako na účelovou součást volného moře, podobně jako na zónu přilehlou, a použijí se na ni všechna ustanovení vztahující se na volné moře, pokud neodporují ustanovením Části V Úmluvy a jiným ustanovením týkajícími se výlučné ekonomické zóny¹⁰⁴.

6.1.1 Urovnání sporů týkajících se výkonu svrchovaných práv na živé zdroje výlučné ekonomické zóny

Svrchované právo pobřežních států na živé zdroje výlučné ekonomické zóny konkretizují především čl. 61, 62, 69 a 70 Úmluvy.

Pobřežní stát má ve výlučné ekonomické zóně především právo stanovit **přípustný úlovek** živých zdrojů¹⁰⁵ (allowable catch) a určit **kapacitu jejich výlovu**¹⁰⁶.

Avšak ani tyto otázky nemůže řešit podle své libovůle. Podle článku 61 odst. 2 „je povinen zajistit, aby zachování živých zdrojů nebylo ohroženo jejich nadměrnou těžbou“ a podle článku 62 je povinen podporovat optimální využití živých zdrojů a **umožnit ostatním státům** prostřednictvím dohod či jiných ujednání **přístup ke zdrojům**, pokud sám nemá kapacitu na výlov celého přípustného množství (total allowable catch). Takto

zvýhodněnými státy jsou především státy vnitrozemské a geograficky znevýhodněné.¹⁰⁷

Příslušníci jiných států než státu pobřežního mohou provozovat rybolov jen se souhlasem pobřežního státu. Přitom se musí **podřídít právním předpisům** týkajících se otázek demonstrativně uvedených v čl. 62 odst. 4., které pobřežní stát **vydává za účelem ochrany přírodních zdrojů v zóně.**

Pro zajištění dodržování právních předpisů, které byly přijaty v souladu s Úmluvou, může pobřežní stát přijímat nezbytná opatření včetně vstupu na loď, inspekce, zadržení a soudních postupů.¹⁰⁸

Úmluva také podrobně upravuje povinnosti pobřežního státu pro zachování a využití mořských savců a jednotlivých druhů ryb: vysoce stěhovavých (např. tuňáci, žraloci), katadromních (např. úhoři) a anadromních (např. lososovité).¹⁰⁹

Právní **úprava urovnání sporů** týkajících se svrchovaných práv pobřežního státu na živé zdroje výlučné ekonomické zóny nebo jejich výkonu je obsažena v čl. 297 odst. 3 Úmluvy.

Podle tohoto článku není pobřežní stát povinen přijmout příslušnost Tribunálu (respektive jiného Úmluvou stanoveného soudního orgánu) pro spory týkající se „svrchovaných práv pobřežního státu na živé zdroje výlučné ekonomické zóny nebo jejich výkonu, včetně volného uvážení určit přípustný úlovek, výlovnou kapacitu a přidělení přebytku jiným státům, jakož i podmínek stanovených jeho právními předpisy pro zachovávání těchto zdrojů a hospodaření s nimi“¹¹⁰. To znamená, že žaloba týkající se těchto sporů by byla nepřipustná.

Ústupek pobřežních států k vynětí otázek týkajících se rybolovu z obligatorních soudních metod řešení sporů představuje čl. 297 odst. 3 Úmluvy, který předpokládá **obligatorní použití smírčího řízení** pro spory vzniklé tvrzením že, (a) pobřežní stát zjevně nesplnil své závazky vhodnými opatřeními zajistit

zachovávání živých zdrojů výlučné ekonomické zóny a hospodaření s nimi tak, aby nebylo vážně ohroženo jejich zachování; (b) pobřežní stát svévolně odmítl stanovit na žádost jiného státu přípustný úlovek a kapacitu výlovu živých zdrojů, pokud jde o druhy, o jejichž těžbu má tento jiný stát zájem; a (c) pobřežní stát svévolně odmítl přidělit jinému státu v souladu s články 62, 69 a 70 a za podmínek a způsoby stanovenými pobřežním státem v souladu touto Úmluvou celý nebo část přebytku, o němž prohlásil, že existuje.

Řízení před „stálou“ smírčí komisí^{xi} se zahajuje jednostranným oznámením zaslaným druhé sporné straně, která je povinna se takovému řízení podrobit.¹¹¹ Řízení končí vynesením zprávy nebo doporučením, které však mají pouze nezávazný charakter.¹¹²

6.1.2 Urovnání sporů ve věcech mořského vědeckého výzkumu ve výlučné ekonomické zóně

Hmotně právní ustanovení o mořském vědeckém výzkumu ve výlučné ekonomické zóně se nacházejí v čl. 56 odst. 1 písm. (b)(ii), který uznává „jurisdikci“ pobřežního státu ve výlučné ekonomické zóně **pokud jde o mořský vědecký výzkum**, a v Části XIII Úmluvy zejména pak v čl. 246 Úmluvy.

Pobřežní stát má ve výlučné ekonomické zóně a také na kontinentálním šelfu **právo povolovat, regulovat a provádět mořský vědecký výzkum**.¹¹³ Pobřežní stát má ovšem za normálních okolností povinnost udělit souhlas k takovým projektům mořského vědeckého výzkumu jiného státu nebo mezinárodní organizace, které mají být prováděny výlučně pro mírové účely a za účelem rozšíření vědeckých poznatků ku prospěchu celého lidstva.¹¹⁴ Zároveň však výslovně uvádí případy, ve kterých pobřežní stát bude moci souhlas odepřít. Stanoví též povinnosti, jež musí

^{xi} Zprostředkovatelé jsou jmenováni ze seznamu vedeného generálním tajemníkem OSN.

státy a mezinárodní organizace dodržovat, dostane-li se jim takového souhlasu.¹¹⁵

Pobřežní stát má **právo nařídít pozastavení nebo přerušeni výzkumného projektu** prováděného v jeho výlučné ekonomické zóně nebo na jeho kontinentálním šelfu, porušuje-li stát nebo mezinárodní organizace ustanovení Úmluvy nebo normy a pravidla obsažené v rozhodnutí o udělení souhlasu s prováděním mořského vědeckého výzkumu. Pobřežní stát ovšem nemá v tomto případě žádná práva „represivního charakteru“. Jakmile stát nebo příslušná mezinárodní organizace provádějící výzkum splní dodatečně podmínky požadované Úmluvou nebo rozhodnutím pobřežního státu vydaného v souladu s Úmluvou, zruší pobřežní stát nařízení o pozastavení a nadále povolí činnost v rámci mořského vědeckého výzkumu.¹¹⁶

Právní **úprava urovnání sporů** týkajících se výkladu nebo použití ustanovení Úmluvy, pokud jde o **mořský vědecký výzkum** ve výlučné ekonomické zóně, je obsažena v čl. 297 odst. 2 Úmluvy. Úmluva pro spory, které se týkají rozhodování pobřežních států o udělení souhlasu k projektům mořského vědeckého výzkumu jiných států stejně jako o žádostech o pozastavení nebo přerušeni výzkumného projektu, neuplatňuje metody obligatorní adjudikace. Zavazuje však pobřežní stát, aby spory vzniklé „tvrzením státu provádějícího výzkum, že pokud jde o určitý projekt, pobřežní stát nevykonává svá práva podle článků 246 a 253 způsobem slučitelným s Úmluvou“, podrobil obligatornímu smírčímu řízení.

6.1.3 Řešení sporů týkajících se výkonu svobod volného moře ve výlučné ekonomické zóně

Základní **svobody států ve výlučné ekonomické zóně** jsou stanoveny v čl. 58 odst. 1 Úmluvy, podle kterého požívají třetí státy, ať pobřežní či vnitrozemské, v ekonomické zóně svobodu plavby a přeletu, kladení podmořských kabelů a potrubí, jakož

i jiných mezinárodním právem povolených užívání moře souvisejících s těmito svobodami. Z povahy ekonomické zóny vyplývá, že tato práva jsou modifikována ve prospěch pobřežního státu. „Při výkonu svých práv musí státy náležitě přihlížet na práva a povinnosti pobřežního státu a jsou povinny podřít se předpisům, které pobřežní stát vydal v souladu s Úmluvou a s jinými pravidly mezinárodního práva.“¹¹⁷ Přesto můžeme říci, že tyto svobody jsou svobodami volného moře.

Právní úprava **řešení sporů týkajících se výkonu** výše uvedených **svobod** je obsažena v čl. 297 odst. 1 Úmluvy. Tyto spory se projednávají v řízení před Tribunálem (respektive před jiným soudním orgánem). Žalovaným státem může být pobřežní stát, který porušil ustanovení Úmluvy týkající se těchto svobod¹¹⁸, tak třetí stát, který při výkonu výše uvedených svobod jednal v rozporu s Úmluvou nebo s právními předpisy přijatými pobřežním státem¹¹⁹.

Příslušnost Tribunálu se však nevztahuje na spory týkající se práva třetích států na **pokojný průjezd pobřežním mořem** a souostrovnými vodami. Výjimku představuje již zmíněný čl. 292 Úmluvy, podle kterého lze podat žalobu mezinárodnímu soudnímu orgánu na neprodlené propuštění plavidla a jeho posádky po složení finanční záruky.

Čl. 297 odst. 1 písm. (a) Úmluvy dále přiznává příslušnému soudnímu orgánu pravomoc rozhodovat spory o tom, zda pobřežní stát porušil Úmluvou nebo prostřednictvím příslušné mezinárodní organizace nebo diplomatické konference stanovené mezinárodní normy a standardy k **ochraně a uchování mořského prostředí**. Podkladem pro rozhodování jsou zejména ustanovení Úmluvy o ochraně a zachování mořského prostředí (Část XII Úmluvy).

6.2 Přípustné výhrady k systému řešení sporů - fakultativní výjimky dle článku 298 Úmluvy

„Výhradou“ se podle Vídeňské úmluvy o smluvním právu rozumí jednostranné, jakkoliv formulované nebo označené prohlášení, učiněné při podpisu, ratifikaci, přijetí nebo schválení smlouvy nebo při přístupu k ní, jímž tento stát zamýšlí vyloučit nebo změnit právní účinek určitých ustanovení smlouvy při jejich použití vůči tomuto státu.¹²⁰ Úmluva připouští, aby smluvní strany písemným prohlášením **nepřijaly jurisdikci** Tribunálu (respektive jiného soudního orgánu) pro spory ve věcech delimitace mořských oblastí, spory týkající se vojenských činností v moři a spory, v nichž Rada bezpečnosti vykonává své funkce svěřené jí Chartou OSN.¹²¹

Takové prohlášení může smluvní stát kdykoli učinit nebo odvolat a je vázáno na **podmínku reciprocity**. Jinými slovy, státu, který učinil prohlášení, že nepřijímá jedno či více řízení k urovnávání uvedených sporů, je zaručeno, že proti němu nebude zahájeno řízení, ale také ztrácí právo předložit nároky proti jiným státům vyplývající z takových sporů.¹²²

6.2.1 Spory ve věcech delimitace

K nejobtížnějším problémům mezinárodního práva patří otázky teritoriální delimitace mořských oblastí mezi protilehlými a sousedními státy. Jedná se zde o stanovení zásad pro vytyčení hranic mezi těmito státy v oblastech pobřežních moří, výlučných ekonomických zón a kontinentálních šelfů, a to zvláště v těch případech, ve kterých se nároky dvou či více takových států překrývají, takže mezi nimi dochází ke sporům.

6.2.1.1 Hmotně právní ustanovení

V případě **pobřežního moře**, zdá se, je problém delimitace vyřešen. Úmluva z roku 1982 v podstatě přijala **zásadu střední**

čáry, která již byla zakotvena v čl. 12 Úmluvy o pobřežních vodách a pásmu přilehlém, a státy se také touto zásadou ve své praxi řídí. Zásada střední čáry či pravidlo stejných vzdáleností znamená, že nedojde-li k dohodě a pokud zvláštní okolnosti neopravňují jiné rozhraničení, hranici pobřežního moře tvoří střední čára, jejíž každý bod je stejně vzdálen od nejbližších bodů základních linií, od nichž se měří šíře pobřežních vod každého z těchto států.¹²³

Pokud jde o **kontinentální šelf** je situace mnohem komplikovanější. Podle článku 6 Úmluvy o pevninské mělčině se delimitace šelfu mezi státy, které mají protilehlá nebo sousedící pobřeží, stanoví dohodou; ale v případě, že k dohodě nedojde a pokud zvláštní okolnosti neopravňují k jinému rozhraničení, tvoří hranici střední čára, jejíž každý bod je stejně vzdálen od nejbližších bodů základních linií, od nichž se měří šíře pobřežních vod každého z těchto států.

Tento princip - **pravidlo stejných vzdáleností** a zvláštních okolností - byl však odmítnut jako **nereprezentující obecné mezinárodní právo** Mezinárodním soudním dvorem v rozsudku ve věci kontinentálního šelfu mezi SRN a Dánskem na jedné straně a SRN a Nizozemím na druhé z roku 1969^{xii}.¹²⁴ Ve stejném rozsudku soud dále konstatoval že „delimitace se stanoví dohodou mezi příslušnými státy, která přihlíží ke všem relevantním okolnostem konkrétního případu a této dohody musí být dosaženo s ohledem na spravedlnost. Princip spravedlnosti má normativní charakter a je součástí obecného mezinárodního práva“.¹²⁵

Úmluva z roku 1982 ponechává otázku delimitace pravidlům obecného či obyčejového mezinárodního práva. Podle čl. 83 odst.

^{xii} Mezinárodní soudní dvůr v této věci měl na žádost zmíněných stran zodpovědět otázku, „jaká jsou pravidla mezinárodního práva aplikovatelná na případy vytýčení hranic kontinentálního šelfu Severního moře mezi přímořské státy tohoto šelfu“.

1 Úmluvy z roku 1982 se tak „delimitace kontinentálního šelfu mezi státy, které mají protilehlá nebo sousedící pobřeží, stanoví dohodou na základě mezinárodního práva, jak je uvedeno v čl. 38 Statutu Mezinárodního soudního dvora, tak, aby bylo dosaženo spravedlivého řešení“. Úmluva tedy předpokládá řešení, které je vytvořeno ze tří částí. V následujícím textu se pokusím jednotlivé **zásady vymezení kontinentálního šelfu** konkretizovat.

Princip dohody je základním a nejběžnějším způsobem vymezení mořských oblastí. V případě, že jednání povedou k výsledku, který odpovídá všem relevantním zásadám a normám smluvního práva, jsou tím automaticky splněny i ostatní dva principy delimitace, tj. princip spravedlnosti a soulad delimitace s mezinárodním právem. K této otázce se vyjádřil i Mezinárodní soudní dvůr v již zmiňované věci delimitace kontinentálního šelfu v Severním moři, kde stanovil, že „delimitace je podmíněna dohodou mezi příslušnými státy a této dohody musí být dosaženo s ohledem na spravedlnost. Státy mají povinnost vést jednání s cílem dosáhnout dohody a nepokládat tato jednání jen za formální podmínku, která musí být splněna, aby bylo možné přistoupit k delimitaci na základě jiného kritéria“.¹²⁶

Dosažení dohody je většinou časově a věcně náročné. Proto je v Úmluvě stanovena povinnost dotčených států usilovat o dosažení prozatímního ujednání praktické povahy, aby během tohoto přechodného období rozpory neohrozily konečnou dohodu nebo nezabránily jejímu dosažení.¹²⁷

Úmluva také pamatuje na možnost, že se v rozumné době dosáhnout dohody nepodaří. Potom mají státy použít způsobů pokojného řešení sporů, které jsou staveny v Části XV (Urovnání sporů) Úmluvy.¹²⁸

Druhým principem je **soulad delimitace s mezinárodním právem**. Úmluva v tomto směru pouze poukazuje na článek 38 Statutu Mezinárodního soudního dvora, jenž vyčísluje prameny práva, ze kterých Dvůr vychází při řešení sporů. Jsou jimi mezinárodní

úmluvy, ať obecné či partikulární, stanovující pravidla výslovně uznávaná státy ve sporu, dále mezinárodní obyčej, jakožto důkaz obecné praxe uznávané za právo, obecné zásady právní uznávané všemi civilizovanými národy, soudní rozhodnutí a učení znalců veřejného práva jakožto podpůrný prostředek k určování právních pravidel.¹²⁹

Třetí zásadou je **princip spravedlnosti**. Prvním krokem k uznání tohoto principu jako zásady delimitace kontinentálního šelfu bylo rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora ve věci kontinentálního šelfu mezi SRN a Dánskem na jedné straně a mezi SRN a Nizozemím na druhé z roku 1969, ve kterém soud rozhodl, že dohoda musí být uzavřena v souladu se zásadou spravedlnosti. Dále soud konstatoval, že tento princip nelze zaměňovat s rozhodováním „ex aequo et bono“, tj. s použitím obecných pojmů ekvity.¹³⁰ Zásada spravedlnosti byla následně potvrzena i dalšími rozsudky Mezinárodního soudního dvora a poté zakotvena do Úmluvy z roku 1982.

Aplikace principu spravedlnosti není pouhým rovným rozdělením zdrojů stranám sporu,¹³¹ ale vyžaduje přihlédnutí k **relevantním okolnostem** konkrétního případu. Při jednání by proto strany sporu měly brát zřetel zejména na takové faktory, jako je celková konfigurace pobřeží, přírodní zdroje kontinentálního šelfu, existence ostrovů nebo ostrůvků jiného státu, historické okolnosti, otázky bezpečnostních a obranných zájmů, fyzická či geologická struktura dané mořské oblasti, princip vzdálenosti a přijatelný stupeň proporcionality.¹³² V rozsudku ve věci kontinentálního šelfu mezi Libyí a Maltou Mezinárodní soudní dvůr konstatoval, že proporcionalita není samostatný princip delimitace, ale slouží jen jako zkouška spravedlivého řešení, kterého bylo dosaženo jiným způsobem.¹³³

V rozsudku ve věci kontinentálního šelfu mezi SRN a Dánskem na jedné straně a mezi SRN a Nizozemím na druhé z roku 1969 Dvůr dále zdůraznil, že výsadnímu postavení v otázkách delimitace se

těší geologické či geofyzikální faktory, tj. „princip přirozeného prodloužení“. Úmluva z roku 1982 však vedle „zásady přirozeného prodloužení pevninského území“ přinesla také kritérium, podle kterého má pobřežní stát právo na přírodní zdroje mořského dna a podzemí do vzdálenosti 200 námořních mil, i když z geologického hlediska kontinentální šelf neexistuje. „Takto vymezené hranice šelfu lze považovat za rodící se pravidlo obyčejového mezinárodního práva.“¹³⁴ Proto v poslední době Mezinárodní soudní dvůr směřuje k uznání principu vzdálenosti jako určujícího faktoru pro delimitaci a tedy k oslabení „principu přirozeného prodloužení“, který dříve hrál určující roli při delimitaci kontinentálního šelfu.¹³⁵

Naopak politické, ekonomické a demografické okolnosti jsou při vymezení hranic kontinentálního šelfu považovány za irelevantní. V rozsudku ve věci kontinentálního šelfu mezi Maltou a Libyí soud odmítl tvrzení Libye, že stát s větším pevninským masivem má nárok na větší kontinentální šelf a v rozsudku ve věci kontinentálního šelfu mezi Libyí a Tuniskem soud neuznal námitku Tuniska o jeho relativní chudobě ve vztahu k Libyi.

V každém jednotlivém případě figurují specifické komplexy těchto okolností, proto neexistuje jediná metoda delimitace kontinentálního šelfu. Smluvní praxe však ukazuje, že princip rovných vzdáleností převažuje.¹³⁶

Pokud jde o **výlučnou ekonomickou zónu** jsou vzhledem k těsné spojitosti tohoto institutu s kontinentálním šelfem zásady delimitace totožné jako v případě kontinentálního šelfu. Proto je slovní znění článku 74 o rozhraničení výlučné ekonomické zóny a článku 83 o rozhraničení kontinentálního šelfu totožné.

6.2.1.2 Urovnání sporů

Podle Úmluvy může smluvní stát při podpisu, ratifikaci nebo přistoupení k Úmluvě nebo kdykoli poté písemně prohlásit, že nepřijímá pro spory ve věcech delimitace mořských hranic obligatorní systém urovnávání sporů. Pokud se ale výhrada týká sporu, který vznikl až po vstupu Úmluvy v platnost a nebude v rozumné době jednáním mezi stranami dosaženo dohody, musí se stát, který učinil výhradu, podrobit na žádost kterékoli strany sporu smírčímu řízení.¹³⁷ Pokud však řízení neskončí uzavřením dohody, jsou sporné strany povinny předložit otázku k jednomu z obligatorních řízení stanovených v Úmluvě.¹³⁸

6.2.2 „Military activities“-klausule

Druhá fakultativní výjimka z obligatorního systému urovnání sporů, kterou státy mohou při podpisu, ratifikaci nebo při přistoupení k Úmluvě nebo kdykoli poté učinit, se týká vojenské činnosti v moři, včetně vojenské činnosti státních lodí a letadel používaných k neobchodním účelům.¹³⁹ Tato výhrada je procesním doplněním zásady, že cizí válečné lodě a státní lodě používané k neobchodním účelům jsou plně vyňaty z jurisdikce kteréhokoli jiného státu, než je stát vlajky¹⁴⁰, a to z toho důvodu, že se jedná o orgány státu a bylo by v rozporu se zásadou svrchované rovnosti, aby orgán jednoho státu byl podřízen orgánu státu jinému.

6.2.3 Výkon funkcí Rady bezpečnosti OSN

Základním posláním Rady bezpečnosti je projednávat mezinárodní spory a situace, jejichž další trvání by mohlo ohrozit mezinárodní mír a bezpečnost. V takových případech doporučuje vhodný postup nebo prostředky mírového urovnání.¹⁴¹

Úmluva připouští možnou výjimku v okamžiku, kdy Rada bezpečnosti rozhodne vzít daný bod z pořadu jednání anebo vyzve

strany, aby svůj spor urovnaly prostředky stanovenými v Úmluvě¹⁴².

Účelem této výhrady je zabránit, aby spor byl současně projednáván jak Radou bezpečnosti, tak jiným soudním orgánem.

7 Řešení sporů týkajících se mořského dna

Úprava způsobů řešení sporů týkajících se činnosti v oblasti mořského dna za hranicemi ekonomických zón a kontinentálního šelfu je převážně obsažena v oddílu 5 Části XI Úmluvy. K ní však patří i některá ustanovení Přílohy VI, obsahující Statut Tribunálu pro mořské právo, zvláště jeho oddíl, nazvaný Komora pro spory týkající se mořského dna.

Režim Oblasti se vyznačuje značným množstvím vyskytujících se právních vztahů a internacionalizací mořského dna včetně jeho zdrojů a s tím související institucionalizací. Zhodnocení úpravy řešení sporů týkajících se mořského dna vyžaduje proto zmínku o právním režimu Oblasti, zejména o regulativních oprávněních Mezinárodní organizace mořského dna.

7.1 Právní režim Oblasti

Úmluva používá k označení právního postavení oblasti mořského dna i jeho přírodních zdrojů koncepci „**společného dědictví lidstva**“. K základním zásadám této koncepce patří¹⁴³: zákaz přivlastnění Oblasti a jejích zdrojů¹⁴⁴, využívání Oblasti výlučně pro mírové účely¹⁴⁵, provádění činnosti v Oblasti ku prospěchu lidstva¹⁴⁶, racionální správa zdrojů Oblasti¹⁴⁷, ochrana prostředí mořského dna¹⁴⁸ a možnost přístupu do Oblasti a k jejím zdrojům výlučně přes mezinárodní ústrojí¹⁴⁹.

Tím ústrojím se stala **Mezinárodní organizace pro mořské dno** (dále jen Organizace), která má představovat „celé lidstvo“¹⁵⁰ a která podle článku 153 odst. 1 Úmluvy jménem lidstva jako celku organizuje, provádí a kontroluje činnost v Oblasti v souladu s Úmluvou a předpisy Organizace. Činnost v Oblasti mají však souběžně rozvíjet i tzv. Podnik Organizace mořského dna, který je jejím autonomním orgánem, a pod kontrolu Organizace i smluvní státy či státní podniky, soukromé podniky, jež mají příslušnost smluvních stran a jsou jimi účinně

kontrolovány, budou-li těmito státy navrženy, případně též seskupení těchto subjektů.¹⁵¹

Tento tzv. **paralelní systém těžby** zdrojů v Oblasti je výrazem kompromisu mezi stanovisky všech tří hlavních sociálně ekonomických skupin států. Zatímco vyspělé státy v podstatě prosazovaly svobodu těžby přírodních zdrojů mořského dna, rozvojové země trvaly na zakotvení širokých pravomocí Organizace mořského dna nad veškerou činností v Oblasti. Socialistické státy pak usilovaly o takový systém, který by zabezpečil, aby se na dobrodiní průzkumu a těžby zdrojů z mořského dna podílely státy rozdílných společenských a ekonomických soustav a aby se zabránilo jednostrannému ovládnutí Oblasti monopoly z několika finančně a technicky nejsilnějších kapitalistických států.¹⁵²

7.2 Mezinárodní organizace pro mořské dno

Pro provádění režimu „společného dědictví lidstva“ ve vztahu k mořskému dnu je na základě Úmluvy založena Organizace mořského dna, která má sídlo na Jamajce.

Jedná se o organizaci zcela samostatnou, neboť v Úmluvě se nikde nepočítá s možností jejího přidružení k OSN jakožto jedné z jejich odborných organizací. Tomuto závěru nasvědčuje i úplná soběstačnost organizace, která má nejen zahrnovat úplnou síť vlastních orgánů, ale disponovat i příslušným **systémem pokojného řešení sporů**. Nicméně Úmluva výslovně předpokládá, že mezi OSN a Organizací mořského dna se budou rozvíjet úzké styky a mohou se sjednávat potřebné dohody o vzájemné součinnosti.

Organizace má mezinárodněprávní způsobilost a takovou právní způsobilost, která je nezbytná k výkonu jejích funkcí a k plnění jejích úkolů.¹⁵³ Za tím účelem Organizace požívá na území každého smluvního státu výsad a imunit.¹⁵⁴

Hlavními **orgány Organizace** jsou Shromáždění, Rada a Sekretariát.

Shromáždění se skládá ze všech členů^{xiii} Organizace a jako nejvyšší orgán Organizace je oprávněn stanovit obecné zásady v jakékoli otázce nebo záležitosti, která spadá do působnosti Organizace.¹⁵⁵

Rada je výkonným orgánem Organizace. Rada zejména vydává směrnice Podniku, vykonává kontrolu nad činností v Oblasti nad dodržováním ustanovení Části XI Úmluvy, jejich příloh a dalších pravidel a schvaluje pracovní plány předkládané uchazeči o činnost v Oblasti.¹⁵⁶ V případech, když se o tuto činnost ucházejí státy a jejich veřejné či soukromé podniky, mají mít pracovní plány formu kontraktů sjednaných Organizací mořského dna s těmito uchazeči.¹⁵⁷

Vedle těchto institucí se zřizuje **Podnik**, který provádí průzkum a těžbu v Oblasti a dopravuje, zpracovává a prodává vytěžené nerosty. Je oprávněn uzavírat kontrakty, společná anebo jiná ujednání včetně dohod se státy a s mezinárodními organizacemi. Proto má mezinárodněprávní subjektivitu jakož i způsobilost nabývat, pronajímat a držet nemovitý a movitý majetek a disponovat jím. Dále má způsobilost být účastníkem řízení před Komorou pro spory týkajících se mořského dna a samostatně v něm jednat.¹⁵⁸ Své hlavní působiště má v sídle Organizace.

7.3 Komora pro spory týkající se mořského dna

Komora pro spory týkající se mořského dna je specializovanou komorou působící v rámci Tribunálu mořského práva. Komora pro spory týkající se mořského dna se **skládá** z jedenácti členů vybraných většinou volených členů Tribunálu z řad jeho členů.¹⁵⁹ Komora si sama může k projednání určitého sporu mezi smluvními státy o výklad a používání Části XI Úmluvy vytvořit komoru ad hoc složenou ze tří jejích členů. Složení této komory stanoví

^{xiii} Členy Organizace jsou všechny smluvní strany Úmluvy.

Komora se souhlasem stran.¹⁶⁰ Možnost vytvářet ad hoc komory je kompromisem, kterého bylo dosaženo mezi státy, které na konferenci požadovaly, aby spory týkající se mořského dna byly rozhodovány Komorou, a státy, které upřednostňovaly rozhodčí řízení.¹⁶¹

Vedle Úmluvy a pravidel mezinárodního práva, která nejsou s Úmluvou v rozporu, **aplikuje** Komora i pravidla, směrnice, procedury Mezinárodní organizace pro mořské dno a ustanovení kontraktů týkajících se činnosti na mořském dně.¹⁶²

Rozhodnutí Komory jsou závazná a „vykonatelná na území účastnických států stejným způsobem jako rozsudky nebo nařízení nejvyššího soudu účastnického státu, na jehož území se vykonatelnost požaduje“¹⁶³.

7.3.1 Jurisdikce Komory pro spory týkající se mořského dna

Jurisdikce Komory se vztahuje podle čl. 187 Úmluvy na šest kategorií sporů. Příslušnost Komory pro tyto kategorie sporů (vyjma sporů týkajících se dodržování kontraktů o průzkumu a těžbě zdrojů, které se předkládají závazné obchodní arbitráži, pokud se strany nedohodnou jinak, a pro které je tedy příslušnost Komory fakultativní) je **obligatorní** i pro smluvní státy, které nepřijaly ve smyslu čl. 287 Úmluvy odst. 1 příslušnost Tribunálu.¹⁶⁴

První kategorii tvoří spory mezi smluvními státy týkající se výkladu a používání Části XI Úmluvy (Oblast) a Příloh, které se k ní vztahují^{xiv}.¹⁶⁵ Stranami těchto sporů jsou tedy výhradně státy a tyto spory budou mít mezinárodněprávní charakter.

Tyto spory mohou být také předloženy na žádost stran sporu zvláštní komoře Mezinárodního tribunálu pro mořské právo, která

^{xiv} Příloha III, „Základní podmínky vyhledávání, průzkumu a těžby“, Příloha IV, „Statut Podniku“

má být zřízena podle článků 15 a 17 Přílohy VI, nebo ad hoc komoře Komory pro spory týkající se mořského dna.¹⁶⁶

Druhou kategorií představují spory mezi smluvními státy a Organizací mořského dna týkající se jednání či opominutí Organizace nebo smluvního státu, o nichž se tvrdí, že zakládají porušení Části XI Úmluvy nebo Příloh, které se k ní vztahují, nebo pravidel, norem či postupů podle nich vydaných, případně jednání Organizace, která údajně přesahují její pravomoc anebo jsou jejím zneužitím.¹⁶⁷ Jde o řízení o žalobách Organizace/smluvního státu na nečinnost a o prohlášení neplatnosti rozhodnutí Organizace/smluvního státu.

Stranami těchto sporů jsou tedy pouze subjekty mezinárodního práva veřejného, Organizace na straně jedné a stát na straně druhé. Rovněž tyto spory mají výhradně mezinárodněprávní charakter.

Třetí kategorií sporů jsou spory mezi stranami kontraktu, jimiž jsou smluvní státy, účastnické státy, Organizace nebo Podnik, státní podniky a fyzické či právnické osoby, které se týkají výkladu nebo použití příslušného kontraktu nebo plánu práce a dále jednání nebo opomenutí strany kontraktu.¹⁶⁸ Tyto spory představují specifický druh právních sporů, neboť v nich mohou být stranami i jiné než mezinárodněprávní subjekty.

Spory týkající se výkladu a použití kontraktu se na žádost kterékoli strany sporu předkládají **závazné obchodní arbitráži**, pokud se strany nedohodnou jinak.¹⁶⁹ V případě, že kontrakt neobsahuje ustanovení o arbitrážním řízení, které má být použito při urovnávání sporu, provádí se arbitráž podle arbitrážních pravidel UNCITRAL nebo podle jiných arbitrážních pravidel přijatých Organizací, pokud se strany sporu nedohodnou jinak.¹⁷⁰

Obchodní arbitrážní tribunál, kterému je spor předložen, nemá však pravomoc řešit žádnou otázku týkající se výkladu

Úmluvy. Jestliže spor zahrnuje takovou otázku, musí být postoupena k rozhodnutí Komoře pro spory týkající se mořského dna.¹⁷¹ Účelem tohoto opatření je zajistit jednotný výklad a aplikaci Úmluvy.

Čtvrtou kategorií tvoří spory mezi Organizací a uchazečem o kontrakt, kterého navrhl příslušný smluvní stát a který řádně splnil podmínky přihlášky o kontrakt (zejména splnil kvalifikační kritéria uvedená v čl. 4 odst. 6 Přílohy III Úmluvy a zaplatil poplatek na správní náklady), avšak byl odmítnut, nebo právní spory vznikající při sjednání kontraktu.¹⁷²

Pátou kategorií tvoří spory mezi Organizací na straně jedné a smluvním státem, státním podnikem nebo fyzickou či právnickou osobou na straně druhé o náhradu škody způsobené opatřením Organizace nebo protiprávním chováním při činnosti v Oblasti.¹⁷³

Poslední kategorií představují všechny ostatní případy výslovně uvedené v různých ustanoveních Úmluvy.¹⁷⁴ Jde např. o fakultativní příslušnost Komory k disciplinárnímu řízení Organizace proti pracovníkům Sekretariátu a Podniku¹⁷⁵ či o **posudkové řízení**. Komora pro spory týkající se mořského dna poskytne ve smyslu čl. 191 Úmluvy na žádost Shromáždění nebo Rady posudky o právních otázkách vznikajících v rámci jejich činnosti, podobně tedy jako tomu je u posudkové pravomoci Mezinárodního soudního dvora podle článku 96 Charty OSN a podle kapitoly IV Statutu MSD. Takové posudky se poskytují ve lhůtě co možná nejkratší. Při výkonu posudkové pravomoci se Komora řídí ustanoveními Přílohy VI (Statut Mezinárodního tribunálu pro mořské právo), která se vztahují na řízení před Tribunálem, v rozsahu, ve kterém je uzná za použitelná.¹⁷⁶

Výkon pravomocí Komory pro mořské dno však **není neomezený**. Čl. 189 Úmluvy vylučuje možnost Komory posuzovat rozhodnutí Organizace, pokud má rozhodovací volnost, a jakýmkoliv způsobem nahrazovat tyto její pravomoci. Komora se také nemůže vyslovit k otázce, zda některá pravidla, normy a postupy přijaté Organizací jsou v souladu s Úmluvou, ani jakákoli taková pravidla, předpisy a postupy prohlásit za neplatné. Její jurisdikce v tomto směru je omezena na zjištění, zda použití těchto pravidel, norem nebo postupů na jednotlivé případy by odporovalo závazkům stran ve sporu vyplývajícím z kontraktu či úmluvy. Kromě toho se má Komora zabývat též žalobami týkajícími se nepříslušnosti či zneužití moci, jakož i nároky na náhradu škody či na jiné odčinění újmy způsobené jedné straně tím, že by druhá strana nesplnila závazky vyplývající z úmluvy či kontraktu.

Článek 187 Úmluvy tedy **rozlišuje spory** týkající se používání **Úmluvy** a aktů Organizace podle ní vydaných na straně jedné a spory týkající se používání příslušného kontraktu nebo plánu práce na straně druhé. Pouze v posledním případě, v tzv. „**contractual disputes**“, tedy ve sporech týkajících se kontraktů o průzkumu a těžbě zdrojů, mají ke Komoře přístup vedle smluvních států také Organizace a Podnik, ale i „státní podniky a soukromé právnické a fyzické osoby, které mají státní příslušnost účastnických států anebo jsou těmito státy nebo jejich státními příslušníky účinně kontrolovány“¹⁷⁷. Způsobilost Podniku být účastníkem řízení před Komorou vyplývá z čl. 13 Statutu Podniku (Příl. IV), podle kterého „Podnik má takovou právní způsobilost, která je nezbytná k výkonu jeho funkcí a k plnění jeho úkolů, zejména způsobilost: ... (c) být stranou v právním řízení“.

Spory lze **dále členit** na „**mezinárodněprávní**“ (spory mezi členskými státy a/nebo Organizací, popřípadě jejími orgány^{xv}, o výklad a aplikaci Úmluvy nebo směrnic Organizace, které se netýkají konkrétního pracovního plánu), na „**správněprávní**“ (spory mezi právníckými a fyzickými osobami nebo státními podniky a orgány Organizace^{xvi} nebo mezi smluvními státy a Organizací o výklad a aplikaci konkrétních kontraktů nebo pracovních plánů) a na **ostatní** sporné a nesporné řízení před Komorou.

^{xv} Čl. 187 písm. (a), (b), (c), (e) Úmluvy

^{xvi} Čl. 187 písm. (c), (d), (e) Úmluvy

8 Závěr

Úmluva OSN o mořském právu z roku 1982 je považována za jeden z nejucelenějších nástrojů mezinárodního práva. Představuje nejen základní rámec upravující všechny aspekty svrchovanosti moří, jejich správy, využití a práv a povinností států, ale obsahuje i komplexní úpravu řešení sporů mezi jejími smluvními stranami týkající se výkladu a použití jejích ustanovení.

Úmluva vytváří uzavřenou soustavu řešení sporů, která vychází z práva volby jakéhokoli mírového prostředku. Pokud by se však nepodařilo těmito prostředky spor urovnat, lze předložit spor na žádost kterékoli strany ve sporu Mezinárodnímu tribunálu pro mořské právo, ustanovenému Úmluvou, Mezinárodnímu soudnímu dvoru, obecnému rozhodčímu tribunálu nebo rozhodčímu tribunálu pro specifické otázky mořského práva, takže celá soustava ústí v obligatorních soudních metodách řešení sporů.

Právě začlenění obligatorního systému urovnání sporů do hmotně právních ustanovení Úmluvy lze považovat za důležitý krok v mezinárodním právu; dosud totiž bylo možné předkládat spory k řízení, jehož výsledkem je závazné rozhodnutí, pouze se souhlasem sporných stran. Podle některých autorů dokonce Úmluva obsahuje nejvýznamnější režim pro urovnání sporů nacházející se v moderních mnohostranných smlouvách a měla by se tudíž stát vzorem pro řešení sporů i v jiných odvětvích mezinárodního práva veřejného.

Právní úprava urovnání sporů obsažená v Úmluvě o mořském právu z roku 1982 nechává nezodpovězenou celou řadu otázek a některá ustanovení dokonce umožňují odlišné interpretace. Definitivní podoba bude záležet nejen na judikatuře soudních orgánů a mínění odborníků mezinárodního práva, ale především na politické a ekonomické situaci a vůli jednotlivých států přijmout konkrétní řešení.

Poznámky:

- ¹ Kopal, V., Problémy nové kodifikace mezinárodního práva mořského, Academia, Praha, 1983, s. 18 an.
- ² Srov. čl. 9 - 12 Úmluvy o rybolovu a ochraně biologického bohatství volného moře z roku 1958.
- ³ Srov. Protokol o fakultativním podpisu úpravy obligatorního řešení sporů z roku 1958.
- ⁴ Kopal, V., Pisk, Z., Přípravy k nové konferenci OSN o mořském právu, Právník č. 11/1972, s. 927 an.
- ⁵ Wasum, S., Der internationale Seegerichtshof im System der obligatorischen Streitbeilegungsverfahren der Seerechtskonvention, Florentz, München, 1984, s. 4.
- ⁶ Kopal, V., Pisk, Z., Přípravy k nové konferenci OSN o mořském právu, Právník č. 11/1972, s. 928.
- ⁷ Kopal, V., Problémy nové kodifikace mezinárodního práva mořského, Academia, Praha, 1983, s. 21.
- ⁸ Srov. čl. 284 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁹ Srov. čl. 282 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁰ Shaw, M. N., International Law - 3rd ed., Grotius Publication LTD., Cambridge, 1991, s. 392.
- ¹¹ Merrills, J. G., International Dispute Settlement, Cambridge University Press, Cambridge, 1998, s. 171.
- ¹² Kopal, V., Problémy nové kodifikace mezinárodního práva mořského, Academia, Praha, 1983, s. 86.
- ¹³ Srov. čl. 287 odst. 1 a 5 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁴ Srov. čl. 280 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁵ Klein, N., The Dispute Settlement in the UN Convention on the Law of the Sea, Cambridge University Press, Cambridge, 2005, s. 57.

-
- ¹⁶ Kopal, V., Problémy nové kodifikace mezinárodního práva mořského, Academia, Praha, 1983, s. 86.
- ¹⁷ Srov. čl. 2 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁸ Oficiální stránky Mezinárodního soudního dvora, URL: http://www.itlos.org/start2_en.html.
- ¹⁹ Srov. čl. 4 odst. 4 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ²⁰ Srov. čl. 5 odst. 1 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ²¹ Srov. čl. 17 odst. 1 - 3 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ²² Srov. čl. 36 odst. 3 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ²³ Srov. čl. 7 odst. 1 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ²⁴ Srov. čl. 8 odst. 1 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ²⁵ Srov. čl. 10 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ²⁶ Srov. čl. 12 - 15 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ²⁷ Oficiální stránky Mezinárodního tribunálu pro mořské právo, URL: http://www.itlos.org/start2_en.html.
- ²⁸ Srov. čl. 13 odst. 1 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ²⁹ Srov. čl. 35 odst. 1 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ³⁰ Srov. čl. 15 odst. 3 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ³¹ Ipsen, K., Völkerrecht, C. H. BECK, München, 2004, s. 1190.

-
- ³² Srov. Report of the Secretary-General A/52/487, para. 37.
- ³³ Srov. čl. 15 odst. 2 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ³⁴ Ipsen, K., Völkerrecht, C. H. BECK, München, 2004, s. 824.
- ³⁵ Srov. čl. 24 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ³⁶ Brownlie, I., Principles of Public International Law, fifth Edition, Clarendon Press, Oxford, 1998, s. 726.
- ³⁷ Srov. čl. 2 Přílohy IX Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ³⁸ Wasum, S., Der internationale Seegerichtshof im System der obligatorischen Streitbeilegungsverfahren der Seerechtskonvention, Florentz, München, 1984, s. 78.
- ³⁹ Oficiální stránky Mezinárodního tribunálu pro mořské právo, URL:file:///c:/Documents%20and%20Settings/convention_declarations.htm.
- ⁴⁰ Srov. čl. 7 odst. 1 Přílohy IX Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁴¹ Srov. čl. 34 odst. 1 Statutu mezinárodního soudního dvora.
- ⁴² Srov. čl. 32 odst. 3 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁴³ Srov. čl. 190 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁴⁴ Srov. čl. 27 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁴⁵ Srov. čl. 295 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁴⁶ Srov. čl. 294 odst. 3 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁴⁷ Srov. čl. 294 odst. 1 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

-
- ⁴⁸ Srov. čl. 298 ve spojení s čl. 294 odst. 3 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁴⁹ Srov. čl. 283 ve spojení s čl. 294 odst. 3 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁵⁰ Srov. čl. 283 odst. 1 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁵¹ Klein, N., *The Dispute Settlement in the UN Convention on the Law of the Sea*, Cambridge University Press, Cambridge, 2005, s. 62 an.
- ⁵² Brownlie, I., *Principles of Public International Law*, fifth Edition, Clarendon Press, Oxford, 1998, s. 483.
- ⁵³ Srov. čl. 295 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁵⁴ Brownlie, I., *Principles of Public International Law*, fifth Edition, Clarendon Press, Oxford, 1998, s. 484.
- ⁵⁵ Oficiální stránky Mezinárodního tribunálu pro mořské právo, URL: http://www.itlos.org/start2_en.html.
- ⁵⁶ Ipsen, K., *Völkerrecht*, C. H. BECK, München, 2004, s. 1190.
- ⁵⁷ Klein, N., *The Dispute Settlement in the UN Convention on the Law of the Sea*, Cambridge University Press, Cambridge, 2005, s. 101 an.
- ⁵⁸ Potočný, M., *Mezinárodní právo veřejné, zvláštní část*, C. H. Beck, Praha, 1996, s. 255.
- ⁵⁹ Srov. čl. 290 odst. 1 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁶⁰ Srov. čl. 290 odst. 2 a čl. 290 odst. 5 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁶¹ Srov. Rozhodnutí arbitrážního tribunálu z 4. 8. 2000, oficiální stránky Organizace světové banky URL: <http://www.worldbank.org/icsid/bluefintuna/main.htm>.
- ⁶² Srov. čl. 29 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

-
- ⁶³ Srov. čl. 30 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁶⁴ Srov. čl. 57 Statutu mezinárodního soudního dvora.
- ⁶⁵ Srov. čl. 10 Přílohy VII Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁶⁶ Srov. čl. 33 odst. 1 a 2 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁶⁷ Srov. čl. 31 odst. 3 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁶⁸ Srov. čl. 32 odst. 3 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁶⁹ Srov. čl. 33 Přílohy VI a čl. 296 odst. 1 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁷⁰ Čepelka, Č., Šturma P., Mezinárodní právo veřejné, Eurolex Bohemia, Praha, 2003, s. 532.
- ⁷¹ Srov. čl. 33 odst. 3 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁷² Srov. čl. 293 odst. 1 ve spojení s čl. 23 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁷³ Srov. čl. 38 Statutu mezinárodního soudního dvora.
- ⁷⁴ Srov. čl. 293 odst. 2 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁷⁵ Malenovský, J., Mezinárodní právo veřejné - obecná část, Doplněk, Brno, 1997, s. 144 an.
- ⁷⁶ Klein, N., The Dispute Settlement in the UN Convention on the Law of the Sea, Cambridge University Press, Cambridge, 2005, s. 55 an.
- ⁷⁷ Merrills, J. G., International Dispute Settlement, Cambridge University Press, Cambridge, 1998, s. 180 an.
- ⁷⁸ Potočný, M., Mezinárodní právo veřejné, zvláštní část, C. H. Beck, Praha, 1996, s. 247.

⁷⁹ Srov. čl. 2 odst. 1 Přílohy VII Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

⁸⁰ Srov. čl. 3 písm. (c), (d) ve spojení s písm. (e) Přílohy VII Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

⁸¹ Srov. čl. 3 písm. (e) Přílohy VII Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

⁸² Srov. čl. 8 Přílohy VII Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

⁸³ Srov. čl. 11 Přílohy VII Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

⁸⁴ Srov. čl. 1 Přílohy VIII Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

⁸⁵ Klein, N., *The Dispute Settlement in the UN Convention on the Law of the Sea*, Cambridge University Press, Cambridge, 2005, s. 57.

⁸⁶ Merrills, J. G., *International Dispute Settlement*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998, s. 183.

⁸⁷ Srov. čl. 2 odst. 2 a 3 Přílohy VIII Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

⁸⁸ Srov. čl. 3 písm. (a)-(h) Přílohy VIII Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

⁸⁹ Srov. čl. 4 Přílohy VIII Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

⁹⁰ Merrills, J. G., *International Dispute Settlement*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998, s. 184.

⁹¹ Kopal, V., *Problémy nové kodifikace mezinárodního práva mořského*, Academia, Praha, 1983, s. 87.

⁹² Klein, N., *The Dispute Settlement in the UN Convention on the Law of the Sea*, Cambridge University Press, Cambridge, 2005, s. 43.

⁹³ Srov. Report of the Secretary-General A/60/63, para. 35.

-
- ⁹⁴ Srov. čl. 288 odst. 1 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁹⁵ Srov. čl. 288 odst. 2 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁹⁶ Srov. čl. 30 odst. 1, 2 a 5 Dohody o provádění ustanovení Úmluvy o mořském právu týkajících se zachování a správy vysoce stěhovavých druhů z roku 1995.
- ⁹⁷ Srov. čl. 55 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁹⁸ Srov. čl. 57 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ⁹⁹ Srov. čl. 56 odst. 1 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁰⁰ Ondřej, J., Právo mezinárodních prostorů (vybrané otázky právního režimu volného moře, dna pod volným mořem, Antarktidy, kosmického prostoru, Měsíce), Univerzita Karlova v Praze, Praha, 2000, str. 34.
- ¹⁰¹ Extavour, W. C., The Exclusive Economic Zone, Geneve, 1978, s. 189.
- ¹⁰² Lazarev, M. I., Theoretische Fragen des modernen Seevölkerrechts, Duncker und Humblot, Berlin, 1985, s. 176 an.
- ¹⁰³ Srov. čl. 58 odst. 1 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁰⁴ Srov. čl. 58 odst. 2 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁰⁵ Srov. čl. 61 odst. 1 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁰⁶ Srov. čl. 62 odst. 2 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁰⁷ Srov. čl. 69 a 70 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁰⁸ Srov. čl. 73 odst. 1 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

-
- ¹⁰⁹ Pro bližší informace viz čl. 63 až 67 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹¹⁰ Srov. čl. 297 odst. 3 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹¹¹ Srov. čl. 11 Přílohy V Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹¹² Srov. čl. 14 ve spojení s čl. 6, 7, Přílohy V Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹¹³ Srov. čl. 246 odst. 1 a 2 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹¹⁴ Srov. čl. 246 odst. 3 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹¹⁵ Pro bližší informace viz čl. 246 až 252 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹¹⁶ Srov. čl. 253 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹¹⁷ Srov. čl. 58 odst. 3 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹¹⁸ Srov. čl. 297 odst. 1 písm. (a) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹¹⁹ Srov. čl. 297 odst. 1 písm. (b) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹²⁰ Srov. čl. 2 odst. 1 písm. (a) Vídeňské úmluvy o smluvním právu z roku 1987.
- ¹²¹ Srov. čl. 298 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹²² Merrills, J. G., *International Dispute Settlement*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998, s. 177.
- ¹²³ Srov. čl. 15 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹²⁴ Srov. North Sea Cases, ICJ Reports 1969, paras. 66-75.
- ¹²⁵ Srov. North Sea Cases, ICJ Reports 1969, paras. 83-101.
- ¹²⁶ Srov. North Sea Cases, ICJ Reports 1969, paras. 83-101.

-
- ¹²⁷ Srov. čl. 83 odst. 3 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹²⁸ Srov. čl. 83 odst. 2 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹²⁹ Srov. čl. 38 Statutu mezinárodního soudního dvora.
- ¹³⁰ Srov. North Sea Cases, ICJ Reports 1969, paras 83-101.
- ¹³¹ Shaw, M. N., International Law - 3rd ed., Grotius Publication LTD., Cambridge, 1991, s. 386.
- ¹³² Brownlie, I., Principles of Public International Law, Clarendon Press, Oxford, 1998, s. 224 an.
- ¹³³ Brownlie, I., Principles of Public International Law, Clarendon Press, Oxford, 1998, s. 225.
- ¹³⁴ Brownlie, I., Principles of Public International Law, Clarendon Press, Oxford, 1998, s. 220.
- ¹³⁵ Srov. Libya - Malta Case, ICJ Reports 1985, paras. 31-41.
- ¹³⁶ Shaw, M. N., International Law - 3rd ed., Grotius Publication LTD., Cambridge, 1991, s. 386.
- ¹³⁷ Srov. čl. 298 odst. 1 písm. (a) (i) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹³⁸ Srov. čl. 298 odst. 1 písm. (a) (ii) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹³⁹ Srov. čl. 298 odst. 1 písm. (b) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁴⁰ Srov. čl. 95 a 96 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁴¹ Srov. čl. 39 - 50 Charty Spojených národů z roku 1945.
- ¹⁴² Srov. čl. 298 odst. 1 písm. (c) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁴³ Srov. např.: Malenovský, J., Od „res communis omnium“ ke „společnému dědictví lidstva“?, Právník č. 6/1978 a

Ondřej, J., „Společné dědictví lidstva“ v mezinárodním právu, Právník č. 6/1990.

¹⁴⁴ Srov. čl. 137 odst. 1 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁴⁵ Srov. čl. 141 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁴⁶ Srov. čl. 140 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁴⁷ Srov. čl. 150 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁴⁸ Srov. čl. 145, 146 a 147 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁴⁹ Srov. čl. 153 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁵⁰ Srov. čl. 137 odst. 2 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁵¹ Srov. čl. 153 odst. 2 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁵² Kopal, V., Problémy nové kodifikace mezinárodního práva mořského, Academia, Praha, 1983, s. 187 an.

¹⁵³ Srov. čl. 176 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁵⁴ Srov. čl. 177 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁵⁵ Srov. čl. 160 odst. 1 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁵⁶ Srov. čl. 162 odst. 2 písm. (a), (i), (j) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁵⁷ Srov. čl. 153 odst. 3 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁵⁸ Srov. čl. 13 Přílohy IV Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁵⁹ Srov. čl. 35 odst. 1 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁶⁰ Srov. čl. 36 odst. 1 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁶¹ Merrills, J. G., International Dispute Settlement, Cambridge University Press, Cambridge, 1998, s. 188.

-
- ¹⁶² Srov. čl. 38 Přílohy VI ve spojení s čl. 293 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁶³ Srov. čl. 39 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁶⁴ Srov. čl. 287 odst. 2 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁶⁵ Srov. čl. 187 písm. (a) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁶⁶ Srov. čl. 188 odst.1 Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁶⁷ Srov. čl. 187 písm. (b) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁶⁸ Srov. čl. 187 písm. (c) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁶⁹ Srov. čl. 188 odst. 2 písm. (a) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁷⁰ Srov. čl. 188 odst. 2 písm. (c) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁷¹ Srov. čl. 188 odst. 2 písm. (a) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁷² Srov. čl. 187 písm. (d) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁷³ Srov. čl. 187 písm. (e) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁷⁴ Srov. čl. 187 písm. (f) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.
- ¹⁷⁵ Srov. zejména čl. 187 písm. (e), čl. 168 odst. (2) a (3) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982 a čl. 14 odst. 3 a čl. 22 Přílohy III Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982
- ¹⁷⁶ Srov. čl. 40 odst. 2 Přílohy VI Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

¹⁷⁷ Srov. čl. 153 odst. 2 písm. (b) Úmluvy OSN o mořském právu z roku 1982.

Použitá literatura

Brownlie, I., Principles of Public International Law, fifth Edition, Clarendon Press, Oxford, 1998.

Čepelka, Č., Šturma P., Mezinárodní právo veřejné, Eurolex Bohemia, Praha, 2003.

Extavour, W. C., The Exklusive Economic Zone, Geneve, 1978, s. 189.

Gautier, P., The International Tribunal for the Law of the Sea: Activities in 2004, Chinese Journal of International Law, Oxford University Press, Oxford, 2005.

Ipsen, K., Völkerrecht, C. H. BECK, München, 2004.

Klein, N., The Dispute Settlement in the UN Convention on the Law of the Sea, Cambridge University Press, Cambridge, 2005.

Kopal, V., Pisk, Z., Přípravy k nové konferenci OSN o mořském právu, Právník č. 11/1972.

Kopal, V., Problémy nové kodifikace mezinárodního práva mořského, Academia, Praha, 1983.

Kopal, V., Výchozí otázky právního režimu mořského dna, Právník č. 6/1973.

Lazarev, M. I., Theoretische Fragen des modernen Seevölkerrechts, Duncker und Humblot, Berlin, 1985.

Malenovský, J., Od „res communis omnium“ ke „společnému dědictví lidstva“?, Právník č. 6/1978.

Malenovský, J., Mezinárodní právo veřejné - obecná část, Doplněk, Brno, 1997.

Merrills, J. G., International Dispute Settlement, Cambridge University Press, Cambridge, 1998.

Ondřej, J., Právo mezinárodních prostorů (vybrané otázky právního režimu volného moře, dna pod volným mořem, Antarktidy, kosmického prostoru, Měsíce), Univerzita Karlova v Praze, Praha, 2000.

Ondřej, J., „Společné dědictví lidstva“ v mezinárodním právu, Právník č. 6/1990.

Potočný, M., Mezinárodní právo veřejné, zvláštní část, C. H. Beck, Praha, 1996.

Potočný, M., Ondřej, J., Dokumenty mezinárodního práva I., Karolinum, Praha, 1995.

Potočný, M., Ondřej, J., Dokumenty mezinárodního práva III., Karolinum, Praha, 1997.

Shaw, M. N., International Law - 3rd ed., Grotius Publication LTD., Cambridge, 1991.

Wasum, S., Der internationale Seegerichtshof im System der obligatorischen Streitbeilegungsverfahren der Seerechtskonvention, Florentz, München, 1984.

Seznam použitých mezinárodních smluv a dokumentů

Úmluva OSN o mořském právu z 10. 12. 1982, č. 240/1996 Sb.

Dohoda o provádění Části XI. Úmluvy OSN o mořském právu z 10. 12. 1982, č. 241/1996 Sb.

Dohoda o provádění ustanovení Úmluvy o mořském právu týkajících se zachování a správy vysoce stěhovavých druhů z 4. 8. 1995; přístup z internetu: [http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/ish_stocks_agreement/CONF1643_37.htm](http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/fish_stocks_agreement/CONF1643_37.htm).

Úmluva o rybolovu a ochraně biologického bohatství volného moře z 29. 4. 1958, Dokumenty mezinárodního práva I., Karolinum, Praha, 1995.

Úmluva o pevninské mělčině z 29. 4. 1958, č. 144/1964 Sb.

Úmluva o pobřežních vodách a pásnu přilehlém z 29. 4. 1958, č. 101/1965 Sb.

Úmluva o volném moři z 29. 4. 1958, č. 92/1964 Sb.

Protokol o fakultativním podpisu úpravy obligatorního řešení sporů z 29. 4. 1958, Dokumenty ke studiu mezinárodního práva a politiky, II, Praha, 1965.

Statut mezinárodního soudního dvora z 26. 6. 1945, č. 30/1947 Sb.

Vídeňská úmluva o smluvním právu z 23. 5. 1969, č. 15/1988 Sb.

Ostatní

International Court of Justice Reports 1969, North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany/Denmark; Federal Republic of Germany/Netherlands); přístup z internetu: <http://www.icj-cij.org/icjwww/idecisions/isummaries/icssummary690220.htm>

International Court of Justice Reports 1982, Continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta) přístup z internetu: <http://www.icj-cij.org/icjwww/idecisions/isummaries/ilmsummary850603.htm>

Report of the Secretary-General A/52/487; přístup z internetu: <http://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/381/82/pdf/N9738182.pdf?OpenElement>.

Report of the Secretary-General A/60/63 přístup z internetu: <http://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/257/59/pdf/N0525759.pdf?OpenElement>.

Rozhodnutí Mezinárodního Tribunálu pro mořské právo, List of Cases: No. 1 - No. 13; přístup z internetu: http://www.itlos.org/start2_en.html.

Rozhodnutí arbitrážního tribunálu ve věci „Southern Bluefin Tuna“ z 4. 8. 2000; přístup z internetu: <http://www.worldbank.org/icsid/bluefintuna/main.htm>.

Centrum informačních a knihovnických služeb

KNIHOVNA – PRÁVNICKÁ FAKULTA

ZÁZNAM O DIPLOMOVÉ PRÁCI

AUTOR	David Pavlíček	
NÁZEV DP	Rozhodování sporů v mořském právu	
FAKULTA	právníká	
KATEDRA	mezinárodního práva	
ROK OBHAJOBY	2006	
POČET STRAN	68	
POČET PŘÍLOH	0	
VEDOUcí DP	Doc. JUDr. Jan Ondřej, CSc.	
ANOTACE	Charakteristika řešení sporů v mořském právu. Historický vývoj mořského práva. Obligaturní soudní metody řešení sporů. Mezinárodní tribunál pro mořské právo. Řešení sporů týkajících se výkonu svrchovaných práv pobřežních států ve výlučné ekonomické zóně. Řešení sporů týkajících se mořského dna.	
KLÍČOVÁ SLOVA	mořské právo, rozhodování sporů v mořském právu, Tribunál pro mořské právo, arbitrážní tribunál, mořské dno, výlučná ekonomická zóna	
	MÍSTO ULOŽENÍ	SIGNATURA